

EU • SID 14

Sara Myrdal
vill påverka EU

INTERVJUN • SID 16

"Jag vill göra något
positivt med livet"

TJUGOFYRA**7**

Tidning utgiven av Myndigheten för samhällsskydd och beredskap

#02 2009

**Nattskift och
anlagd brand
i Rosengård**

FOTO: PATRICK PERSSON

E6-SKREDET I SMÅRÖD 365 MILJONER DYRARE • SID 4

Den blomstertid nu kommer...

Precis till skolavslutningen blev MSB:s handlingsplan för ökad mångfald och jämställdhet inom räddningstjänsten klar. Planen väcker debatt eftersom den bland annat pekar på behovet av samordnad och medveten syn också när det gäller de fysiska intagningskraven.

Målet är högt. År 2014 ska 40 procent av de nyanställda brandmännen vara kvinnor. Idag är det enstaka procentandelar, i hela landet finns endast 60 heltidsanställda och 338 deltidstillsatta kvinnliga brandmän. Andelen brandmän med öppet homosexuell läggning är nästan noll.

Hur många brandmän det finns som har annan etnisk bakgrund än svensk går inte att mäta, men de goda exemplen på samarbete mellan räddningstjänst och skola i de tre storstäderna visar hur viktigt det är med brandmän som har skilda egna livserfarenheter. I sammanhanget är det värt att lyfta fram Räddningstjänsten Syds projekt att utbilda 24 brand- och säkerhetsvårdare, fem kvinnor och 19 män.

Vårdarna talar 18 olika språk, och de studerar på MSB:s anläggning i Revinge i sommar. Vi hoppas de ska inspirera fler att utbilda sig för och söka sig till räddningstjänsten. Men först och främst ska de vara brobyggare mellan ungdomar och företrädare för samhället – exempelvis räddningstjänsten och polisen.

Självfallet medverkar MSB också i sommarens Pridefestival – bland annat för att tydlig-

LEDARE

Helena Lindberg
Generaldirektör,
MSB

Klarar din arbetsplats att utföra sina viktigaste uppgifter under en pandemi?

göra att HBT-medarbetare har en lika naturlig plats bland oss som arbetar med samhällsskydd och beredskap som i samhället i övrigt. Min bild är också att toleransen och förståelsen ökar inom vårt område. Men vi ser fortfarande exempel på fördomar och diskriminering.

Det ökande antalet anlagda skolbränder oroar. Ingen skolledare kan i dag vara säker på att inte drabbas. Därför bör varningssignaler som skadegörelse i och omkring skolan, mobbning och liknande tas som en brandvarning. Även de allra första tecknen bör följas upp. Det blir kostsamt om alla behöver få egna erfarenheter av bränder för att agera.

Vi vet nu att ett bra brandskydd omfattar inte bara brandskyddstekniska frågor, utan även underhåll, vuxennärvaro och elevvård. Många av de ungdomar som anlägger bränder har bekymmer med skolan, dåliga kamratrelationer eller besvärliga hemförhållanden. Elever som trivs i sin skola förstör däremot inte.

Det är med detta helhetsperspektiv som MSB kommer att fortsätta att arbeta med det samhällsproblem som skolbränderna utgör. Alla de olika aspekterna behöver hanteras samtidigt och av många aktörer i samverkan.

Under våren har en influensapandemi drabbat världen. Sverige är när detta skrivs relativt förskonat från smittan, men experterna

räknar med att vi kommer att drabbas på allvar under hösten. Det är inte osannolikt att pandemin når oss innan vi har hunnit få tillgång till vaccin.

Det här läget ställer höga krav på alla oss som ansvarar för verksamheter som alltid måste fungera i samhället. Utmaningen är att planera för en situation då det under en period är betydligt högre sjukfrånvaro än vanligt. Hur ser det ut där du arbetar? Klarar din arbetsplats att utföra sina viktigaste uppgifter under en pandemi?

När du läser detta är Sverige på väg in i rollen som ordförandeland i EU. Det är ett stort ansvar som också rymmer många frågor som rör samhällsskydd och beredskap.

MSB hjälper regeringen att arrangera flera workshops och möten inom ramen för ordförandeskapet. Målet är förstås att driva frågor som rör samhällsskydd och beredskap framåt i EU-samarbetet. Samtidigt har vi uppgiften att stödja samordningen av myndigheternas åtgärder och information om det inträffar en kris. Den uppgiften får ytterligare en dimension när Sverige har det politiska ledarskapet för hela EU-kretsen.

MSB kommer med andra ord att vara igång hela sommaren. Men vi kommer att turas om att ta ledigt för att hämta kraft. Och vi önskar alla läsare en vilsam stund i hängmattan och en solig sommarsemester.

TJUGOFYRA7

Tjugofyra7 bevakar utvecklingen inom Myndigheten för samhällsskydd och beredskaps ansvarsområden och ska stimulera till debatt i dessa frågor. Enbart Leda- ren på sidan 2 är att betrakta som MSB:s officiella linje.

REDAKTIONEN

Gunno Ivansson
Journalist, ansvarig utgivare
010-240 51 06
gunno.ivansson@msbmyndigheten.se

Per Larsson
Journalist
010-240 51 02
per.larsson@msbmyndigheten.se

Adress

Tjugofyra7, L 255,
651 81 Karlstad

E-post

redaktionen@
tjugofyra7.se

Webb

www.tjugofyra7.se

Upplaga

40 000 exemplar

Tryck

V-TAB, Västerås. Tryckt på miljövänligt papper. Tryckdag detta nummer: 17 Juni. Nästa tryckdag: 17 september.

INNEHÅLL #02

NYHETER
E6-skredet kostade halv miljard
Sidan 4

40 procent av anställda brandmän ska vara kvinnor
Sidan 5

BRAND 2009
Dalamitt kommer på oväntat besök
Sidan 6

NYA INFLUENSAN
Beredskapen god – med vissa brister
Sidan 10

UTBILDNING
Kunskapsbrist om losstagning ur tåg
Sidan 24

MIN ÅSIKT
Vi ska alltid minnas Erik och Linn
Sidan 30

Tack för engagemanget

Tack för reaktionerna. Vi bad om dem efter första numret och de blev så positiva att vi nästan rodnar. Men bara nästan. Ni kan läsa några av dem här. Faktum är att vi inte fick någon negativ kritik. Finns det sådan är den också välkommen. Vi vill bli bättre. Så fortsatt att höra av er – gärna också med tips om vad vi ska skriva om. Nu är vi färdiga med nummer två. Hoppas det smakar. Lite semester väntar, sedan kavar vi upp ärmarna för nummer tre som kommer i september. I höst är det också meningen att det ska börja hända mer på vår hemsida.

GUNNO IVANSSON
PER LARSSON

Trevligt att MSB satsar på något så gammalmodigt som en papperstidning! Första numret gör ett bra intryck. Hoppas att insändare av olika slag (opinion, debatt, erfarenheter) får stort utrymme i kommande nummer.

JOHAN REBEL
ASPÖ RYD

Vilken trevlig och intressant tidning ni åstadkommit. Och nog finns där en underström av nytänkande som bådar gott. Så välgörande då att läsa inslaget om David Eberhard och hans syn på hur långt staten kan och bör gå för att ingripa i den enskildes vardag (inte!!!). Ta mig sjutton – verkar det inte som om sans och balans börjar komma på modet igen?

PER THORESSON
ÖREBRO

Med största glädje har jag just läst premiärnumret av Tjugofyra7. En riktigt välgjord förstling som känns angelägen, engagerande, men ändå inte påträngande eller överentusiastisk. Ett alldeles speciellt grattis till generaldirektören som vågat ta beslutet att satsa både på en ny tidning och webben. Fördjupande journalistisk tryckt text i kombination med webbens snabbhet, är för mig ett oslagbart upplägg.

SVEN-ÅKE HAGLUND
CHEFREDAKTÖR, FÖRSVARSMAKTEN

Ville bara passa på att säga grattis och tack för en jättefin start på nya Tjugofyra7. Ni gör ett otroligt viktigt jobb för svensk räddningstjänst. Jag vet att ni decimerades i den här förändringen men hoppas innerligt att ni kan fortsätta med det fina jobb ni nu startat! Det var dessutom en snygg lösning på webben!

ANITA OCH ÅKE ASPLUND

Gratulerar till ett intressant första nummer! Kul och originellt namn för övrigt

CHRISTER ÅHSTRÖM

FRÅGOR TILL...
...Håkan Björklund, som slutar som skolchef för MSB Revinge.

- 1 Varför slutar du?**
– Jag har fått ett nytt spännande jobb. Jag ska bli vd för STR Service i Landskrona.
- 2 Vad är STR Service?**
– STR står för Sveriges trafikskolors riksförbund och STR Service är ett servicebolag för medlemsföretagen. Bolaget har egen läromedelproduktion för förarutbildning, IT-stöd och kursverksamhet.
- 3 Hur länge har du arbetat i myndigheten?**
– I drygt 22 år. Jag började som lärare i Revinge i januari 1987. 2004 blev jag biträdande skolchef och sedan november 2006 skolchef.
- 4 Vad tar du med dig från Räddningsverket/MSB?**
– Revinge har varit en jättebra arbetsplats och gett mig möjlighet att utvecklas. Jag har fått vara med om en fantastisk utveckling inom Räddningsverket, en omväxlande och spännande tid.
- 5 Hur ser du på framtiden för den verksamhet du lämnar?**
– Revinge har stor potential, ligger rätt geografiskt och om skolan får komma den att utvecklas en betydande anläggning i framtiden.

CITATET

”Det tog ett tag innan polletten ramlade ner. Sen blev det ett Aohh! Vilket fyndigt namn.”

Anita och Åke Asplund, om tidningsnamnet Tjugofyra7.

PANELEN

Tjugofyra7 har ställt tre aktuella frågor till tre personer i branschen.

Christer Bergh
enhetschef, räddningstjänsten Norrtälje

Per-Erik Ebbeståhl
säkerhets- och beredskapschef, Göteborgs stad

Nils Persson
kommunalråd (s), Borlänge

Målet är 50 000 abonnenter. Kommer Rakel att få det?

”Kommer att tvingas in”
– Ja, det tror jag. Kommunerna kommer att tvingas in förr eller senare.

– Det beror på hur man väljer att se på systemet. Jag saknar den långsiktiga strategiska diskussionen om hur Rakel ska utvecklas. Är det ett teknikdrivet blåljussystem eller övergripande alternativt kommunikationssystem?

– Ja, men det kommer att ta tid. Det är ett bra system men dyrt. Systemet är så bra att det kommer att vinna i längden, om inte utvecklingen går ifrån.

Är det bra att MSB förlägger utbildning av deltidsbrandmän på andra än egna skolorna?

– Det kommer inte att göra någon skillnad. Vem som utbildar spelar ingen roll så länge det finns en given kursplan och kvalitetssäkring som MSB tar ansvar för och följer upp.

– Ja. Sverige är avlångt, behoven varierar. Att knyta tjänsten till kunden är bra, så länge kvalitén behålls eller utvecklas.

”Bra att den sprids”
– Ja. Tror det är bra att utbildningen sprids över landet. Det blir lättare att få folk att gå utbildningen om det inte är så långt till utbildningsplatsen.

Har svininfluensan påverkat er verksamhet?

– Inte något, än så länge. Räddningstjänsten har inte gjort något, men inom kommunen finns planer.

– Nej. Inom Göteborgs stad hade vi redan en bra planering. Det enda vi gjort är att smörja upp kontakterna i Västra Götalandsregionen.

– Utåt mot befolkningen har vi inte gjort något. Men vi har gjort prioriteringsgrupper om det skulle bli behov av vaccinering och tillsammans med länsstyrelsen har vi haft genomgång för gemensam strategi.

NYTT OM NAMN

- **Tommy Törling** blev tillförordnad räddningschef när Mats Granat lämnade Gästrikens räddningstjänst. Nu har han utsetts till räddningschef. Törling började som brandman i Karlskrona 1984, har jobbat i Uppsala och på Räddningsverket innan han för åtta år sedan kom till Gävle.
- **Bengt-Olof Andersson**, ställföreträdande räddningschef i Herrljunga, har gått i pension. Ställföreträdande chef är den person som har chefsberedskapen. I en ny organisation bakom räddningschefen Klas-Göran Björkdahl är Robert Olsson chef för räddningsavdelningen, Christian Hallberg förebyggandeansvarig och Morgan Gunnarsson teknikansvarig.
- **Johny Lindell**, under många år facklig förtroendeman på Räddningsverket, Skövde, har tilldelats fackförbundet STS guldnål 2009 för lång och väl genomförd facklig verksamhet.

Skred kostade halv miljard

■ Kostnaderna för stora olyckor tre gånger så stora som redovisas

Kostnaderna för skredet vid E6 i Småröd 2006 har beräknats till 158 miljoner kronor. En djupanalys visar att den verkliga samhällskostnaden är minst 519 miljoner kronor.

■ Det är första gången det görs en djupanalys av en stor olycka för att försöka få fram de verkliga samhällskostnaderna. Den typiska rapporten görs i vanliga fall ganska snart efter olyckan och tar i första hand upp kostnader för räddningsinsats, uppskattningar av direkta skadekostnader och återuppbyggnad, samt försäkringsersättningar. Rapporten är oftast kopplad till ett sektorsansvar och redovisar inte en samlad bild av händelsen.

– Rapporten måste göras tidigt eftersom erfarenhetsåterföring är viktigt. När det är ekonomin man är ute efter ska man vänta om man vill fånga även de långsiktiga konsekvenserna, hävdar Magnus Johansson på MSBs enhet för lärande av olyckor och kriser.

Efter stormen Gudrun gjordes försök att få en helhetsyn, men det byggde på skattningar som efter hand visade sig vara felaktiga. Till exempel uppskattades skogsskadorna till 18,4 miljarder kronor vilket senare fick skrivas ned med 4-5 miljarder.

En del ersättningspocesser tar tid och i fallet med skredet vid E6 har försäkringsbolagen väntat på haverikommissionens rapport som kom först i februari år, drygt två år efter olyckan.

Fördjupade analyser av samhällsekonomiska kostnader har efterlysts både nationellt och internationellt.

– Utifrån de sammanställningar av kostnader som har gjorts i naturolycksdatabasen har vi haft på känn att de verkliga kostnaderna kunde vara högre, men inte vetat hur mycket. Dessutom var vi nyfikna på hur man beräknar kostnaderna för miljökonsekvenser, vilket var en av anledningarna till att vi valde just skredet vid E6 som första fallstudie, säger Magnus Johansson.

Enligt de hittills gjorda beräkningarna uppgick kostnaderna till 158 miljoner kronor. Den fördjupade analysen MSB låtit

Samhällskostnaderna för stora olyckor kan i själva verket vara tre gånger så stora som redovisas. Det visar en djupanalys som MSB låtit göra. De verkliga kostnaderna för raset vid E6 i Småröd 2006 är inte som hittills redovisats 158 miljoner utan drygt 519 miljoner.

FOTO: RÄDDNINGSTJÄNSTEN

Magnus Johansson

de ursprungliga utredningarna.

– Vi har strävat efter att konsekvent titta på merkostnader och det har man sällan gjort i de tidigare utredningarna. Räddningstjänsten till exempel, kostar i princip lika mycket om de gör en utryckning eller inte. Det är först om de exempelvis tvingas ta in extra personal eller jobba övertid som det blir en merkostnad, säger Linda Ryen.

Skattningar som görs i förväg blir osäkra och ett exempel är återställandet av vägen. Den bedömdes till 50 miljoner kronor men kostade det dubb-

göra kom fram till att kostnaden är drygt 519 miljoner kronor, mer än tre gånger så hög. Ändå finns det både luft och dubbelräkningar i

Enbart merkostnader
"Vi har strävat efter att konsekvent titta på merkostnader och det har man sällan gjort i de tidigare utredningarna.

Linda Ryen, MSB, enheten för lärande av olyckor och kriser.

la. Den fördjupade analysen visar att den stora skillnaden är kostnader som normalt inte kommer med. Till dessa hör individkostnader och näringslivskostnader. I fallet med störningen på E6 och omledningsvägar innebar det för många längre restid till och från jobbet. Vid olycksplatsen passerar omkring 15 000 fordon per dygn.

– Förseningsvärdet, att se vilken väg folk tar, är svårt att veta

Linda Ryen

Ryen.

– Jag trodde miljökonsekvenserna skulle värderas högre. Det uppstod bara en begränsad ökning av utsläpp för extra vägtrafik i stället för tågtrafik eller längre resväg. Vattnedraget Taske å flyttades 20 meter och att återställa det kostade elva miljoner, säger Magnus Johansson.

Samtidigt är det svårt att ringa in allt, till exempel inkomstbortfall inom näringslivet.

– I medierna påstods att ett företag gick i konkurs på grund av raset. Det har vi inte kunnat säkerställa. Det kanske också finns enskilda som inte ha-

innan man gör en analys. Förvånande är att så stor del av de totala kostnaderna är relaterade till samhällsstörningar, säger Linda

de försäkring. Vi har heller inte med värdering av sveda och värk, säger Linda Ryen.

Att få fram de verkliga kostnaderna för inträffade olyckor har betydelse i samhällsplaneringen.

– När politiker ska satsa på förebyggande åtgärder tittar de på kostnader. Det ska helst finnas tydliga vinster både ur ett mänskligt, miljömässigt och ekonomiskt perspektiv. Samtidigt är den här djupanalysen av verkliga kostnader en ansats till metodutveckling. Det finns många svårlösta frågor kring hur man fångar in det som är kostnader eller hur man avgör vad som inte ska räknas som en samhällsekonomisk kostnad. Det skulle vara intressant att titta på fler stora olyckor för att se vad det verkligen har kostat till slut, säger Magnus Johansson.

GUNNO IVANSSON

FAKTA

Kostnader

(miljoner kronor)

Omledningsvägar	75
Återställande väg	102
Återställande järnväg	34
Ökade trafikantkostnader, enskilda	176
Ökade trafikantkostnader, näringsliv	104
Övrigt	28

Kostnadsbärare

Stat	214
Landsting/regionen	0,2
Kommun	0,08
Enskilda	182
Näringsliv	116
Miljö	7

Det nya bostadsområdet Vågmästaren gav Karlstad attraktiva bostäder invid vattnet. Lämpligheten har diskuterats.

FOTO: KJELL NILSSON

PBL duger inte för befintlig bebyggelse

■ Analys av klimatanpassning.

Översvämningar, ras, skred förväntas bli allt vanligare.

Boverket ger nu, i ett regleringsuppdrag, exempel på hur plan- och bygglagstiftningen (PBL) kan användas för att anpassa planering och byggande till kommande klimatförändringar.

Det konstateras att PBL inte duger för att skydda befintlig bebyggelse, men däremot är lagen ett effektivt redskap för klimatanpassning av ny bebyggelse på oexploaterad mark.

Andra slutsatser är:

■ Statliga myndigheter, länsstyrelser och kommuner behöver bli bättre på att erbjuda och använda kunskaper om klimatförändringar i samband med planering och byggande.

■ Klimatanpassningen måste ses i ett helhetsperspektiv. Alla skeden i planprocessen och byggprocessen – från

översiktplan till förvaltningskede - måste samverka för att minska negativa effekter

■ Regelverket om byggande och planering måste successivt uppdateras så att aspekter på klimatförändring finns med i alla delar av PBL där det är relevant.

■ Den information om risker med klimatförändringar som tas fram i arbetet med en översiktplan måste följas med vidare till detaljplanen, överförs till byggherren vid byggsamråd och slutligen till fastighetsförvaltaren när byggnaden är klar.

■ Klimatanpassning av byggande och planering måste börja nu. Nästan alla forskare är överens om att klimatförändringar kommer att ske även om växthusgaserna begränsas.

Boverkets rapport heter "Bygg för morgondagens klimat". Den kan beställas på 0455-35 30 00, eller laddas ner som pdf från www.boverket.se

Mer än varannan skolbrand anlagd

■ 512 skolbränder noterades 2008. 53 procent (270) var anlagda.

Det är högsta antalet bränder sedan 1996, då nationell statistik började samlas in. Och det är första gången som mer än hälften av bränderna är anlagda.

En av de senaste bränderna inträffade i Säfle där halva Lugnadalsskolan förstördes. Branden misstänks ha varit anlagd.

Skolan saknade brandlarm, vilket räddningstjänsten

ten påpekade under inspektion redan 2004. Men larm har av ekonomiska skäl inte prioriterats, vilket nu upprört föräldrarna till skolans drygt 100 barn.

Den faktiska ökningen av skolbränder är sannolikt inte lika stor som den statistiska. Skolorna anmäler numera allt.

Under 2008 ryckte räddningstjänsten bara ut till 4,7 procent av bränderna, vilket tyder på att många av bränderna är små.

MSBs mål att 4 av 10 brandmän ska vara kvinnor

■ Nytt namn på yrket diskuteras

2014 ska 40 procent av de som anställs som brandmän vara kvinnor.

Det är ett mål i det nya handlingsprogram för att öka jämställdhet och mångfald inom räddningstjänsten som MSB antagit.

■ Redan 1997 fick dåvarande Räddningsverket i sitt regleringsbrev uppdraget att öka andelen kvinnliga brandmän i räddningstjänsten.

Arbetet har gått trögt och i dag utgör kvinnorna bara drygt en procent av alla heltidsanställda brandmän.

– Mot bakgrund av detta är det svårt att dra någon annan slutsats än att kvinnorna i stor utsträckning utestängs från yrket, säger Anders Axelsson, MSB, som tillsammans med Lena Brunzell tagit fram handlingsprogrammet.

Arbetet inleddes med att skapa en översikt av forskningen inom området. Det finns ganska lite forskning inom Sverige och översikten bygger framförallt på internationell forskning.

– Forskningen gör visserligen en annan indelning, men bekräftar ändå vad vi trodde oss veta, säger Anders Axelsson.

Fem problemområden identifierades:

- Föreställningen om vem som kan bli brandman
- Utbildningen
- Räddningstjänstens rekrytering
- Psykosocial arbetsmiljö
- Fysisk arbetsmiljö

För att få hjälp med åtgärdsförslag kallade MSB till en möte med representanter för räddningstjänsten i april i år.

Handlingsprogrammet innehåller förslag på nio åtgärder för att öka jämställdhet och mångfald.

Det beskriver hur MSB ska arbeta med frågan och är ing-

Inom fem år ska 40 procent av de brandmän som anställs vara kvinnor. Det är ett mål i MSBs handlingsprogram, enligt Anders Axelsson ett realistiskt mål.

FOTO: JOHAN EKLUND

et som kan tvingas på kommunerna.

– Åtgärderna är fokuserade på sånt som MSB kan påverka, men pekar också ut samarbetspartners som SKL och fackliga organisationer.

Första förslaget är att anställa en kommunikator eller projektledare som ska arbeta tillsammans med branschen. En tänkbar uppgift är att ta fram ett nytt namn på yrket.

– Syftet med projektet är att förändra bilden av vem som kan vara brandman. Redan i yrkestiteln ligger en värdering som till viss del signalerar vem yrket är till för. I engelskspråkliga länder har man gått från fireman till det mer könsneutrala firefighter.

En annan idé är att i en utvald kommun skapa en mönsterstation med jämn könsfördelning och synlig mångfald.

– Det är ett sätt att skapa goda exempel men också att ut-

värdera och pröva idéer för hur man kan arbeta med jämställdhet och mångfald inom räddningstjänsten.

För att få nationell täckning föreslås att det skapas ett nätverk med åtta regionala jämställdhets- och mångfaldsutvecklare.

Handlingsprogrammet vill också medvetandegöra politiker som ska upplysas om frågan och hur det ser ut.

– De folkvalda ute i kommunerna är beställare av den tjänst som förvaltningarna utför. Det är viktigt att beställarna är tydliga med kraven kring jämställdhet och mångfald, vad de kan göra och vad som ligger inom deras ansvar.

Självklart ska fystesterna ses över.

– Vi ska gå vidare och slutföra arbetet med Brandmannens fysiska förmåga som gjordes 2005. De togs momenten fram som skulle ingå i testen av fysisk förmåga, men satte inte nivåer på vad som är tillräckligt bra. Metoden är alltså vetenskapligt framtagen men sedan har räddningstjänsterna satt godtyckliga nivåer. Detta resulterade bland annat i Storstadsmodellen.

Anders Axelsson är medveten om att målsättningen är tuff. Även om fystesterna är kontroversiella är de inte det stora problemet. Fystesterna är enkla att sätta fingret på, men ändra attityder och yrkeskultur gör man inte i en handvändning.

– Vi hoppas att kommunikationsprojektet ska kunna göra något kring föreställningen om vem som kan vara brandman och bilden av yrket. Alla kan inte bli brandmän, men ingen ska heller uteslutas på osakliga grunder, säger Anders Axelsson.

GUNNO IVANSSON

Långa larmhanteringstider, i Alingsås i snitt fyra minuter till trafikolyckor, var upphov till kritik mot SOS Alarm i höstas. På Brand 2009 var kunderna fortsatt kritiska

FOTO: PELLER PHOTO

”SOS måste ändra inställning till kunderna”

BORLÄNGE Konferensen Brand 2009 lockade drygt 400 deltagare till Borlänge. Samhällsskydd och beredskap var huvudtemat. Hetast blev debatten när SOS Alarms roll diskuterades.

■ Kritiken mot SOS Alarm är fortfarande påtaglig.

– SOS måste ändra inställning till kunderna. Det har inte bara varit ohörsamhet utan lomhörighet, sade Kjell Wahlbeck, räddningschef i Södra Älvsborg.

I slutet av förra året framkom larmhanteringstider i Västra Götaland som fick räddningstjänsterna att häpna.

Snitttiden för utlarmning till trafikolyckor i Alingsås var fyra minuter, på Öckerö närmare nio minuter för IVPA-larm.

SOS försenade livräddningansågräddningstjänsterna.

Det visade sig dessutom att problemen inte var isolerade till en larmcentral, utan fanns

på flera håll i landet.

– Vi har haft räddningstjänstdialog och det har resulterat i att vi lagt fast ett kvalitetsutvecklingsprogram. Det handlar inte bara om att korta handläggningstiderna utan även om hur kompetensen ska se ut, sade SOS Alarms vd Sven-Runo Bergqvist.

Kjell Wahlbeck och Hans Blomberg, ambulansöverläkare i Uppsala, var inte imponerade av SOS Alarms kundkontakter.

De pratade snarare om arrogans.

– Det dribblas med siffror i förhandlingar och vi har inte haft några alternativ utan

Hans Blomberg

Kjell Wahlbeck

tvingats betala det som framställts. Det här är monopol, sade Kjell Wahlbeck.

– SOS Alarm påverkar ägare och kund. Det är märkligt eftersom det är vi som ser behoven, sa Hans Blomberg.

Hans Blomberg ansåg att SOS fört lobbyarbete med landstingspolitikerna.

– Jag har aldrig tidigare varit med om att de vi köper tjänsten av pratar med våra ägare. Det är uppenbart att Bergqvist pratat med våra politiker, men han lyssnar inte på oss.

Uppsala har tillsammans med Västmanland, Dalarna och

Gävleborg diskuterat och utrett ambulansdirigering i egen regi. Men något sådant beslut togs inte. Det beslutades att verksamheten ska upphandlas.

– Det krävs att sjukvårdare sköter ambulansdirigeringen. Det är svårt att utveckla sjukvården när någon annan styr dirigeringen, anser Blomberg.

Sven-Runo Bergqvist påpekade att verksamheten går mot ökade specialiseringskrav.

– Men det är inte så att det öppnas egna larmcentraler inom räddningstjänst. Det fanns 14 för tio år sedan, nu är två kvar. Det är mycket dyrare att driva i egen regi.

Bergqvist ansåg att avtalen med stat och kunder behöver bli tydligare.

– Vi styrs av dem. Det behöver bli tydligare vad vi ska leverera, fler specifika avtal. Och jag efterlyser bättre kvalitet på dialogen.

– Det behövs säkert bättre

avtal, men vad har vi för alternativ? Starta i egen regi är inte aktuellt. Tvärtom är det viktigt att SOS är kvar, men det krävs samsyn. SOS måste in på banan, sa Wahlbeck.

Han tyckte att ett stort ansvar vilar på SOS Alarms styrelse

– Den har i praktiken inte funnits. Sammansättningen är löjlig, man skickar dit ett antal halvpolitiker. Göran Gunnarsson är den förste som agerat och pratat med oss kunder. Men i övrigt har styrelsen för SOS inte begripit vad kunderna kräver.

Fler representanter från kunderna i styrelsen skulle tilltala Kjell Wahlbeck.

– Och ta bort vinstkravet som statliga bolag har, det är inte förenligt med den här verksamheten.

PER LARSSON

Olika utbildning – likvärdigt skydd

BORLÄNGE

Utbildning – ett kärt diskussionsämne inom räddningstjänst-Sverige.

Hur ska den se ut i framtiden?

– Flexibilitet är ett nyckelord, sade Cecilia Uneram på Brandkonferensen.

■ Leif Andersson, förbundschefer i Dala-Mitt förstärkte flexibilitetsbehovet:

– Ett skiftlag på brandstationen är som en hockeyfemman, det krävs olika kunskaper. En pedagog, en läkare, en snickare. Fler kompetenser ger en helt annan drivkraft, då är det kanske inte så korrekt att rekrytera smalt bland vita män.

Andersson, skolad i det militära, gjorde därpå en reflektion: – Brandmännen som jobbar deltid, har en bred kompetens, men utnyttjas smalt för operativt arbete. Heltidskåren har smal kompetens men utnyttjas brett.

Cecilia Uneram, Leif Andersson, Lars-Göran Uddholm, produktionschef i Södertörn, Thord Eriksson, Försvarsdepartementet, och Pia Holmstrand, utbildningschef på MSB, diskuterade räddningstjänstens framtida kompetensbehov.

– Vi måste tillåta oss att vara olika, att vi har olika uppdrag, i stället för att blänga snett. Skyddet ska vara likvärdigt,

men inte lika, sade Uneram.

Lars-Göran Uddholm frågade vem som vill ha brandmannautbildningen, lagstiftaren tog ju bort kravet.

– Är det räddningstjänsten som vill ha den, eller facket? Eller är det brandmannautbildningen som hindrar oss att gå vidare mot ett bredare synsätt?

MSB har i år släppt grundutbildning för deltidsbrandmän på privat marknad. Blir det mer av den varan?

– Framtidens system ska vara både stabilt och flexibelt. Att bygga det är en utmaning. I dag har vi ett slutet system där den ena utbildningen leder till den andra. Jag tror vi måste bli öppnare, sade Pia Holmstrand.

Även om mer utbildning skulle drivas privat tror Thord Eriksson att staten vill och bör ha en roll även i framtiden.

– Det här är ett så viktigt område, det handlar om medborgarnas säkerhet och att ta hand om grundläggande värden.

SMO-utbildningen har snart sex år på nacken. Synpunkterna har varit många sedan starten, både negativa och positiva. – Det är kanske dags att utvärdera SMO-utbildningen, om den ser till era behov, sade Pia Holmstrand. Jag tror vi lyckats så här långt, men det vi måste ta reda på är vad som behövs framöver.

Cecilia Uneram tyckte att det

är för lätt att i olika sammanhang skylla på utbildningen.

– Ska vi leverera, då behöver vi kompetens för att leverera. Men vi kan inte skylla våra brister på utbildning eller lagstiftning. Vi äger frågan själva.

– Jag tror vi kommer att ha en bas i utbildningen som staten står för, sen kanske vi måste hitta kompletterande leverantörer för specialutbildning, sade Lars-Göran Uddholm.

– Bilden av yrket är ett större problem än utbildningen, tyckte Thord Eriksson.

En öppnare rekrytering till utbildningen diskuterades.

– MSB kanske inte ska ha ansvar för vilka som kommer in på utbildningen. Frågan är hur mycket energi vi i kommunerna lägger på att få dem vi vill att gå SMO-utbildningen, sade Cecilia Uneram.

Brandmannayrket och räddningstjänstens uppgifter har breddats. Är det risk att man breddar sig så mycket att kompetens förloras? Det verkade ingen tro. Leif Andersson sa:

– Vår operativa personal kan vara på olika ställen och jobba. När larmet går kan vi samlas som flugor kring en sockerbit. Och jag har kollat med räddningschefen i Orsa, det är fullt möjligt för en person att själv köra brandbilen...

PER LARSSON

Johan Bolins och Christer Skytt leder arbetet med hembesök i Borlänge och Falun. På tre månader besökts 1 000 hem.

FOTO: PER LARSSON

Brandmän snart i var mans hem

BORLÄNGE

På tre månader har de gjort 1 000 hembesök.

Dala-Mitts brandmän syns – det ska märkas i färre bränder.

■ Räddningstjänsten Dala-Mitt har i delar anammat det arbetssätt som gjort Merseyside i Liverpool till en förebild.

En offensiv med många hembesök. Stöd till enskilda är huvudmålet, bättre utnyttjande av egen personal förväntad effekt.

Brandmännen har kunnat konstatera att de flesta invånarna i Falun och Borlänge har brandvarnare. Men långt ifrån alla fungerar och många vet inte hur de kontrollerar sin takplacerade livförsäkring.

– Men de flesta släpper in oss och uppskattar besöket, säger brandman Johan Bolins som tillsammans med brandman Christer Skytt driver arbetet.

Det var förra året som räddningstjänsten bestämde sig för satsningen.

– Vi har sagt att det behöver inte vara perfekt direkt, det är bättre vi kommer igång, säger förbundschefen Leif Andersson och därmed använder han samma devis som chefskollegorna i Liverpool.

I höstas testades verksamheten på en styrka i Borlänge och en i Falun.

– Attityden från styrkan var väl inte den bästa från början, konstaterar Skytt och Bolins.

Men det har blivit bättre. Enligt Bolins och Skytt har brandmännen upptäckt att besöken gör nytta och själva konstaterar de att brandmannens grundkunskaper räcker långt.

Samtliga skiftstyrkor har två hembesöksdagar per månad. Det gör 16 totalt och brandmän kliver in i fler än 300 hem i månaden.

Projektet mjukstartade i radhusområden, när man kommit igång fokuserades mer på områden som statistiskt sett var i större behov av besök. Nu når man bättre ut till den ointresserade allmänheten.

Förutom hembesök med brandinformation medför trappspringandet även insatsplanering och tillsyn.

– Lite mjukistillsyn, vi tittar i trapphus, källare och på vindare, säger Bolins.

Brister som upptäcks förmedlas vidare.

Några problem?

– I början undrade folk i bostadsområdena vad vi pysslade med. Då kontaktade vi Dala Demokraten. Det blev ett kanonreportage i tidningen och efter det går det mycket lättare.

PER LARSSON

Sval dialog i heta stolen

■ Nils Svartz, överdirektör på MSB, placerades i "heta stolen" på Brand.

Men speciellt hett blev det inte.

Om var MSB står, vad MSB vill svara Svartz:

– Hur vi ska kommunicera vårt uppdrag, det är vi inte klara med. Vi behöver ett första etableringsår för att komma rätt.

Han poängterade att dialog är viktigt, att det inte vore lyckligt om MSB ägnade sig åt hemmasnickerande på kamraren.

– Vi har inget berättigande om vi inte vet vad som efterfrågas.

På frågan om vad som inte var bra, tyckte Svartz det var skräp, ur ett krishanteringsperspektiv, att samverkan är dålig på lokal nivå.

Utfrågaren Per-Erik Ebbe-ståhl svarade att han tyckte det var skräp att man inte kommunicerar samordnat förebyggande arbete på central nivå.

– Den frågan ska tas med hem, jag ser att det antecknas hos kollegor i publiken, svarade Svartz.

Svartz i stolen, men så hett blev det inte.

Med ett otvunget sätt berättade Shatila Salami om kompetensen hos de brand- och säkerhetsvårdare som Räddningstjänsten Syd utbildar. 24 personer går utbildningen, hälften förväntas få jobb i den egna organisationen.

FOTO: PER LARSSON

"Jag tror alla kommuner behöver oss"

BORLÄNGE

Shatila Salami har fått chansen hos räddningstjänsten Syd, nu vill hon bli brandman.

– Jag vill vara med och skapa ett tryggare samhälle, säger hon.

Räddningstjänsten Syd utbildar 24 brand- och säkerhetsvårdare. Integration och mångfald är målet. De 24 personerna pratar 14 olika språk och kan nå ut i områden räddningstjänsten haft problem att göra sig hörd.

På Brand 2009 i Borlänge visades verksamheten upp och ett halvdussin av deltagarna i projektet gjorde reklam för sin egen grupp.

– Jag vill jobba som brandman någonstans i Sverige. Gärna i utsatta områden, det är där jag har min kompetens, säger Diego Lezama.

Utbildningen drog igång vid årsskiftet och avslutas i oktober.

"Jag vill jobba som brandman någonstans i Sverige. Gärna i utsatta områden, det är där jag har min kompetens."

Diego Lezama har tidigare jobbat med kriminella ungdomar..

– Vår målsättning är att då anställa hälften av deltagarna, säger förbundschef Per Widlundh.

De som då anställs ska då få fortsatt utbildning för att gå vi-

dare som brandman, instruktör eller brand- och säkerhetsvård. Det senare en form av informatör.

– Jag vill bli instruktör, det passar mig bäst, säger Imram Kan Qaim Khani som talar sex språk.

13 av räddningstjänstens brandmän deltar i utbildningen av vårdarna. De har fått organisatorisk och operativ introduktion.

I sommar läser de kurser ur SMO-programmet med hjälp av lärare från MSB. Därefter väntar praktik och sedan att nischas in sig mot något av de tre områdena. Under utbildningstiden används dessutom två timmar varje dag till utåtriktad verksamhet i invandrartäta bostadsområden.

Shatila Salami delade ut informationsblad vid räddningstjänstens monter. Hon hade många besökare, tyckte responsen var bra och var själv bra på att tala för varan.

– Jag tror alla kommuner behöver oss, säger hon.

Själv vill hon bli brandman, lockas av utmaningen.

– Mitt stora problem är bänkpress, att klara 35 upprepningar med 30 kilo.

Diego Lezama har tidigare jobbat med kriminella ungdomar. Nu tycker han att brand- och säkerhetsvårdarna skapat kontakt i Rosengård, de känner sig välkomna tillbaka och blir tilltalade med namn.

– Vi vill att de ska se människorna bakom myndigheten. Många ungdomar ser tyvärr upp till äldre kriminella. Vi kan kanske bli en annan förebild.

Satsningen på brand- och säkerhetsvårdare är ett samarbetsprojekt mellan Räddningstjänsten Syd, Arbetsförmedlingen och Malmö stad. Europeiska socialfonden hjälper till med finansieringen.

PER LARSSON

Kommuner osäkra på invånarnas behov

BORLÄNGE

Kommunerna tror de är bra på krisledning och intern samverkan.

Men allmänhetens behov gör dem osäkra.

Ann Enander, forskare vid Försvarshögskolan, har undersökt hur kommunerna ser på sin egen beredskap. Bästa betyget ger kommunerna sig själva när det gäller intern samverkan och krisledning, medelbetyg får personalfrågor och kommunikation med media.

– Att möta allmänhetens behov hamnar i botten, det kan tolkas som osäkerhet, säger Enander.

I samband med stormen Gudrun kunde konstateras att synen på sårbarhet var olika på olika förvaltningar. Räddningstjänsten kanske såg den äldre ensamme som mer sårbar än vad socialen gjorde.

– Det är bra om frågor om sårbarhet diskuteras och att det finns en samsyn i kommunen. Jag tror räddningstjänsten skulle bli förvånade över svar från socialförvaltningen.

Ann Enander rekommenderade också att ha med allmänhet i diskussion, vilket kan ge nya reaktioner.

Hon konstaterar också att de risker som underskattas antingen hör till vardagen eller är svåra att föreställa sig och att riskkommunikation handlar mycket om manipulation.

I Australien jobbade man med fallolyckor och försökte få äldre att plocka bort mattorna. Få tyckte att de själva var gamla nog för sådana åtgärder. Men när man motiverade med att gäster på besök kunde snubbla, då var det lättare att ta bort mattorna, berättar Enander.

PER LARSSON

Kunskap kan ge civilkurage

Kan civilkuraget ökas genom utbildning och kunskap?

Ja, säger forskaren Gustaf Törngren, Stockholms universitet. Vi reagerar oftast omedvetet i nödsituationer.

– Men när vi blir medvetna om våra reaktioner kan vi också påverka dem, säger han.

Tillsyn med tillval

BORLÄNGE

Tillsyn tillsammans.

Nacka kommun har testat, nu kan kunderna beställa samordnade besök.

■ Räddningstjänstens tradition var brandsyn och att peka med hela handen. Tillsyn och möjlighet till mer flexibelt arbetssätt kom med nya lagen 2004.

– Vi sa att vi måste hitta effektivare arbetssätt och mer nöjda kunder. Vadå? svarade man på räddningstjänsten, berättar Per Höglund, räddningschef och risk manager i kommunen.

2006 gav stadsdirektören order om en mer innovativ tillsyn, en påse pengar skickades med.

Det var så samarbetet mellan räddningstjänsten och miljöenheten började.

Under en projekttid på två år åkte de på 38 gemensamma tillsynsbesök, i år har en rapport levererats.

– Samarbetet ger ökad kunskap om varandras områden. Numera förstår jag bättre vad brandfarlig vara är. Vi når också lättare ut med information och vi ställer liknande krav fast med olika utgångspunkter, säger miljöinspektör Alice Ahoniemi.

För kommunen skapas genom förvaltningarnas samarbete en mer samlad kunskap om exempelvis kemikalie- och avfallshantering. Det kan ge bättre insatsmöjligheter för räddningstjänsten.

– Syftet är ju att minska risker inom förvaltningarnas ansvarsområden och stötta företagen så de kan ta sitt ansvar.

Höglund och Ahoniemi

Alice Ahoniemi, miljöinspektör i Nacka, symboliserade den delade tillsynen med delad klädsel. FOTO: PER LARSSON

konstaterar att framförallt större företag gillar det samlade besöket. Det samordnade besöket tar mer tid. Kräver alltså mer tid av myndigheterna, men företagen som slipper två besök tjänar sannolikt tid.

– Viktigt vid besöken är att vi inte kliver in i varandra kompetensområden och ifrågasätter varandra. Och vi som tjänstemän måste acceptera att olika inspektörer gör olika bedömningar.

Samordnad tillsyn fortsätter nu som tillval för de företag som så önskar.

– Men vissa böliga kunder får kanske inte ens välja, de får det ändå.

Förvaltningarna har också tagit fram en gemensam checklista där en ensam inspektör tillsammans med företagaren kan gå igenom ett flertal lagstiftningar.

PER LARSSON

Torne älvs risker kartläggs

Översvämningssriskerna i Torne älv kartläggs gemensamt av Sverige och Finland.

11 miljoner kronor satsas för att bland annat ta fram översvämningsskarter och riskhanteringsplaner.

■ – Torne älv drabbas återkommande av översvämningar i samband med vårfloden. De allvarligaste översvämningarna inträffar när det bildas isproppar som dämmer upp älven, säger Erik Bern, MSB.

Det är EUs översvämningssdirektiv som satt fart på arbetet. Direktivet, som trädde i

kraft för två år sedan, säger att medlemsländer som delar avrinningsområde till vattendrag ska samarbeta med kartering och hantering av översvämningssrisker.

Därför har Sverige och Finland gemensamt dragit igång EU-projektet "Detaljerad översvämningsskartering av Torne älv".

– Skador kan begränsas genom fysisk planering och förebyggande åtgärder samt effektiva räddningsinsatser under akuta översvämningssituationer, säger Bern som är projektledare för MSBs del arbetet.

Kartläggningen av Torne älv blir detaljerad med bland annat laserskanning från flyg och kartering av älvens botten med sonar från båt.

I projektet ingår att ta fram en modell som beräknar vattenläget och skapar effektiva prognoser för islossning och översvämningar.

Projektet finansieras till 60 procent av EU, resten delar länderna på. 2012 ska arbetet vara klart, EUs direktiv kräver att översvämningsskarter ska finnas 2013 och riskhanteringsplaner vara färdiga 2015.

Första larmet via Rakel till räddningstjänst

Den 25 april 2009 larmades för första gången en räddningstjänst ut via Rakel,

■ SOS larmade Perstorps Räddningstjänst för en utomhusbrand.

I drygt ett år har ett projekt pågått för att ansluta alla räddningstjänster i Skåne till Rakel.

– Nu används Rakel av ledningsfunktionerna i 33 räddningstjänster, men några räddningstjänster har gått längre och använder Rakel som huvudkommunikationsmedel.

Vi använder även Rakel för att samverka med polisen, säger Erling Johansson, projektledare i södra Skåne. Om ytterligare ett år räknar vi med att all personal inom räddningstjänsten i Skåne kommunicerar via Rakel istället för de analoga systemen.

Totalt räknar man med att räddningstjänsterna i Skåne kommer att ha cirka 750 terminaler i drift när projektet är klart, vilket är beräknat till april 2010.

I Skåneprojektet ingår även

att ansluta Region Skånes ambulansverksamhet, vilket innebär ca 350 terminaler.

Reaktionerna från ledningsfunktionerna som använder Rakel idag är enbart positivt – nu kan de både få larm och kan samtala i samma system. Tidigare har de fått larm i en personsökare och fått ringa till SOS Alarm för att få detaljerna – nu får de larm via Rakel och kan på samma gång kontakta SOS Alarm.

NOTERAT

■ **Förra året dog** 115 människor i 108 bränder. Höga siffror och tendensen är lika hög i år.

Under årets fem första månader dog 53 personer i 51 bränder. Motsvarande siffra för 2008 var 54 döda i 51 bränder.

■ **Den tionde internationella IDER-konferensen** (International Disaster and Emergency Resilience) arrangeras i Karlstad 20-21 oktober. MSB är medarrangör. Mer information finns på www.iderweb.org

■ **Hudiksvalls kommun** får 1,8 miljoner kronor i ersättning för räddningstjänstkostnader i samband med skogsbranden i Skån i juni förra året.

■ **MSB inbjuder forskare**, koordinatörer och partners, att ansöka om bidrag för planering av forskningsprojekt inom EUs ramprogram.

Inriktningen av forskningsprojektet måste vara relevant för MSBs verksamhet.

Ansökan ska vara inne senast två månader innan tänkt aktivitet och sista ansökningsdag för EUs utlysning.

Räddningstjänster och MSB i Pridefestivalen

■ Tillsammans med Storstockholms brandförsvaret och Räddningstjänsten Syd deltar MSB i årets Pride-festival. Ett gemensamt festivaltält kommer finnas i Pride Park de fem dagar festivalen pågår.

Pride handlar om homo- och bisexuellas och transpersoners situation i samhället.

– Målet är att deltagandet i Pride ska ge oss ytterligare kunskap om HBT-frågor och för att förbättra våra möjligheter

ter att vara med och utveckla en räddningstjänst som bättre speglar hur samhället ser ut, säger Lena Brunzell, MSB.

I festivaltältet kommer man bland annat att kunna tävla, prova larmställ och få information om utbildning.

Förutom Storstockholm och Räddningstjänsten Syd kommer även Räddningstjänsten i Storgöteborg och MSB att delta i Prideparaden som går genom Stockholm.

Fyskonferens i Skövde

■ Fyskonferensen saknade arrangör och såg ut att bli inställd. Men nu har Räddningsskolan i Skövde beslutat att ta hand om konferensen 28-29 oktober.

Räddningsskolan Skövde är ett initiativ av tidigare anställda vid Räddningsverket som tagit över skollokaler i Södra Ryd. En av dem är fysläraren Kerstin Gustafsson, hon ansvarar för Fyskonferensen.

MSB, Storstadsgruppen,

fackförbund och olikanätverk kommer att redovisa sina arbeten inom fys och hälsa. Ställningstagande till nationella gemensamma anställningstester är en fråga som ska tas upp. Praktiska övningar kommer bland annat ägnas åt bålsta-bilitet.

Fyskonferensen anordnas genom RIT, räddningstjänstens idrotts- och testledare. Mer information och anmälan finns på www.rit.nu

22 sekunder för ett handlingsprogram

■ 22 sekunder – svenskt rekord i handlingsprogram?

Det tog kommunen 22 sekunder att i fullmäktige ta beslutet.

– Vi har det inspelat, men jag säger inte vilken kommun det är, säger Birgitta Johansson-Hidén, forskare vid Karl-

stads universitet.

Det snabba beslutet behöver förstås inte betyda ett dåligt handlingsprogram, frågan kan ha varit bra beredd i tidigare instanser.

– Kommuner som har en väl uppbyggd utvecklingsorganisation får färre frågor i kommunstyrelse och fullmäktige.

Bilderna från Mexiko med männisikor som bar munskydd skapade stämningar som inte stämde med verkligheten anser Anneli Bergholm Söder som är kritisk mot medierna.

FOTO: SCANPIX

De tre myndigheterna MSB, Smittskyddsinstitutet och Socialstyrelsen gav den första tiden av den nya rekt information till allmänheten för att inte skapa oro. I viss mån för att balansera massmediabilden.

Beredskapen god – men

Sveriges pandemiberedskap är god med vissa brister. Grunden lades 2007 genom det arbete länsstyrelserna då gjorde för att kartlägga verksamheter som måste fungera även vid en kris.

■ När larmet kom i slutet av april att en ny influensa drabbat Mexiko gick MSB ut till länsstyrelser och statliga företag och begärde en uppdatering av pandemiplanerna. Först fick mottagarna mindre än en månad på sig att svara, senare förlängdes svarstiden till 15 juni.

– Hemställan med ett antal frågor skickade vi ut för att underlätta länsstyrelsernas planering. Sedan uppkom ett antal

frågeställningar kring vem som ansvarar för vad. Därför har vi också gått ut med ett förtydligande och visat på var gränsdragningen går, säger Anneli Bergholm Söder, chefför avdelningen Samordning och beredskap på MSB.

Problemen med gränsdragningar blev särskilt tydliga i Stockholm som har en mängd myndigheter med nationellt ansvar inom sitt område. Efter ett möte med Stockholms länsstyrelse befriades länsstyrelserna från ansvar för nationella verksamheter.

– Centrala myndigheter med verksamhet över hela landet inom ett specifikt ansvarsområde

tar det ansvaret fullt ut. Sedan finns vissa myndigheter där deras verksamhet också har regional verksamhet och då ska den följas upp av länsstyrelserna.

– I förtydligandet säger vi också att gränsen inte alltid är glasklar och att det måste föras en öppen dialog mellan central myndighet och länsstyrelser för de fall man känner en osäkerhet.

Både i massmedia och i krishanteringen blev det ett stort fokus på vaccin och antiviraler. Något som myndigheterna vill tona ner, viktigare är att ha planerat för ett personalbortfall.

– Vaccin och antiviraler är enkla, påtagliga sätt att kom-

Första steget
”Ett sätt att ha god beredskap är att faktiskt ha identifierat sina egna svagheter.”

Anneli Bergholm Söder, MSB

ma till rätta med problemen: man stoppar i sig en tablett, tar en spruta och sedan är man av med problemet.

– Planering är att kunna ta hand om en pandemi trots att man inte har tillgång till medicin. För vi kommer aldrig att vara säkra på att vi har tillgång till

rätt vaccin, om det är effektivt eller inte. Det är ingenting man kan räkna med.

– Det är därför vi trycker så oerhört hårt på planeringsdelen; att man måste indentifiera den samhällsviktiga verksamheten: vilka verksamheter är så viktiga att de måste vara i gång även om vi har hälften sjukskrivna? Vad är det som kan vänta ett antal veckor för att vi ska driva vår verksamhet vidare?

2007 lade länsstyrelserna ner ett stort arbete på att identifiera samhällsviktiga verksamheter. Bakgrunden var bland annat fågelinfluensan som slog till året innan.

– Vår beredskap är i princip

influenzan regelbundet gemensamma presskonferenser. Målet var att ge en samordnad, snabb och kor-

FOTO: GUNNO IVANSSON

har brister

god. Det finns svagheter, men ett sätt att ha god beredskap är att faktiskt ha identifierat sina egna svagheter. Det är första steget att göra någonting åt brister i beredskapen. Länsstyrelsernas planering underlättas efter kartläggningen 2007 eftersom de nu vet vari svagheterna består. Vi har alltså kommit en bra bit på väg.

Under den nya influensan hamnade MSB i hetluften Anneli Bergholm Söder deltog i ett antal presskonferenser tillsammans med Socialstyrelsen och Smittskyddsinstitutet.

Målet var att ge en samordnad, snabb och korrekt information till allmänheten för att

inte skapa oro. I viss mån för att balansera massmediabilden.

– Min uppfattning är att medierna ibland skapar en bild av vad som händer på väldigt knapphändig information. En bild som förmedlar stämning- ar som inte överensstämmer med fakta. Jag tänker till exempel på bilderna från Mexiko när man går med munskydd. Då är det viktigt att ge perspektiv på hur farligt det är, hur långt bort det ligger och så vidare.

Anneli Bergholm Söder önskar att massmedia mer intresserade sig för samhällsplaneringen och inte bara på det akuta skedet. Hon tar som exempel strömvabrottet i Stockholm

i början av juni när 100 000 abonnenter blev strömlösa i sex timmar.

– Det kom igång igen jättesnabbt, här hade elbolaget gjort ett gott arbete och skött sin planering. Men det gäller också att utvärdera: vad kunde vi gjort ännu bättre. Sex timmar på natten är kanske inte så farligt heller, men samtidigt står Rapport-redaktionen i sex timmar. Hur ser redundansen ut? Även om inte alla problem och följder av olika händelser kan planeras bort kan mycket minimeras genom en god planering, säger Anneli Bergholm Söder.

GUNNO IVANSSON

MSB bildade pandemigrupp

När larmet om den nya influensan kom bildade MSB en pandemigrupp med uppgift att stötta länsstyrelser och myndigheter.

■ Något av det första gruppen gjorde var att inrätta ett särskilt telefonnummer och en epostadress för länsstyrelserna, eftersom de har en särskild roll att samordna pandemiplaneringen inom regionerna.

– Information om detta spreds via Wis, Krisinformation.se och samverkanskonferenser, berättar Eva Hamberg, som leder pandemigruppen

Pandemigruppen har i princip stått i daglig kontakt med Socialstyrelsen och Smittskyddsinstitutet. Gruppen ligger också bakom de skrivelser som gått ut till länsstyrelser och centrala myndigheter.

Efter den första hemställan om en uppdatering av pandemiplanerna tvingades man ganska snart gå ut med ett förtydligande. Det hade blivit ett hårt tryck på länsstyrelserna från smittskyddsläkarna som ville ha listor på vilka som skulle ha antiviraler.

– Fokus för planeringen är inte fördelning av läkemedel, utan snarare påminna om vikt att planera inför en pandemi, men även få kunskap om vilka verksamheter som är särskilt utsatta.

Ganska snart beslöts också att det skulle startas en telefonupplysning dit allmänheten kunde ringa, ett så kallat call center. Detta gjordes även under fågelinfluensan 2006

Eva Hamberg

och en stor del av det materialet kunde återanvändas.

– När vi satte igång hade vi cirka 50 frågor. Frågor som inte fanns i frågebanken och som inte kunde besvaras inom myndigheten skickades vidare till Socialstyrelsen eller Smittskyddsinstitutet. Finns inte frågan i banken svarar vi inom 24 timmar, berättar Malin Larsson, enheten för samordning.

I början av juni tog MSB och Socialstyrelsen även fram information till samhällsviktiga verksamheter. I informationen understryks vikten av att klara en pandemi utan tillgång till läkemedel samt några generella planeringsantaganden om en pandemi bryter ut.

– Erfarenhetsmässigt vet vi att det kan komma en andra influensavåg till hösten vilket kan få allvarliga konsekvenser för många arbetsplatser. Därför vill vi poängtera hur viktigt det är att de som ansvarar för en verksamhet, framför allt de som bedöms som samhällsviktiga, ser över och vidtar de åtgärder som krävs för att verksamheten ska kunna bedrivas även vid en pandemi, säger Eva Hamberg.

Känner man sig osäker om hur en sådan planering skulle kunna gå till finns en vägledning, "Att planera inför en pandemi", och den kan man hitta på MSB:s webbsida.

GUNNO IVANSSON

MSB "twittrade" om influensan

Under pandemihotet använde Krisinformation.se den så kallade mikroblogger twitter för att nå ut med information.

■ – Vi har en längre tid diskuterat att använda sociala medier för att nå ut till folk som inte besöker myndigheternas hemsidor, berättar Anna Toss, på Krisinformation.se.

Det började med en twitterkanal enbart för att lägga ut nyheter och myndighets-

information och inte för dialog. Därefter har redaktionen även lagt till en sida för kommunikation.

Enligt Anna Toss har försöket fallit väl ut.

– Första veckan hade vi 700 följare och reaktionerna har varit intressanta. Allt från att man tycker det är jätteroligt att vi ligger i framkant till att: va, ska MSB följa mig här också.

Dalarna hade pandemiplan

■ Har listan med personal som ska ha antiviraler

Länsstyrelsen i Dalarna hade redan en krisplanering att falla tillbaka när hotet från nya influensan kom. I samband med fågelinfluensan 2006 beslöt länsstyrelsen göra en pandemiplan.

■ När larmet kom om svininfluensan träffades länsstyrelsen, landstingets krisledningsorganisation och länsveterinären 27 april och konstaterade att pandemiplanen och den befintliga inventeringen av samhällsviktiga verksamheter gällde.

Arbetet med den planen inleddes i februari 2006 när det regionala krishanteringsrådet, smittskyddsläkaren och representanter för länets 15 kommuner samlades.

– Det var före Krisberedskapsmyndighetens pilotprojekt i Västernorrland och det vi hade som stöd var den så kallade bruttolistan med indikatorer på Samhällsviktig verksamhet. Vad landstinget ville ha var personerna som skulle upprätthålla samhällsviktiga funktioner, till exempel inte ett serverrum utan nätverkstekniker, berättar Lars-Håkan Jönsson, beredskapsdirektör vid länsstyrelsen i Dalarna.

Länsstyrelsen bestämde att de aktörer som ingick i det regionala krishanteringsrådet skulle betraktas som samhällsviktiga regionala verksamheter. Resten lades ut på kommunerna att identifiera inom sina geografiska områden.

– Vi anser att kommunerna vet bäst vilka verksamheter som är kritiska.

Dalarna har valt att gå på alla känsliga verksamheter, även de där det kan finnas aktörer med ett nationellt ansvar.

– Vi följde Håkan Juholts råd att ta ett regionalt ansvar och inte förvänta oss centrala direktiv. Det fick vi också klart besked om från centralt håll. Hösten 2006 frågade vi KBM och Socialstyrelsen om inte de kunde ta hand om det som ingår i de sex samverkansområdena, men fick tvärt nej, säger Lars-Håkan Jönsson.

Landstinget och smittskyddsläkaren ville veta hur många som kunde bli aktuella för antiviraler eller vaccin vilket inventeringen också gav ett svar på.

Under hotet från den nya influensan blev det enligt myndigheterna allt för stort fokus på antiviraler och vaccin. Länsstyrelsen i Dalarna har dock en lista på vilka som är aktuella för medicinering vid en pandemi.

FOTO: SCANPIX

– Länsledningen bestämde att det antalet skulle multipliceras med fyra för att kunna säkerställa hela familjen. Det blev många, nästan en fjärdedel av länets befolkning. I den listan måste det göras prioriteringar, men vi har åtminstone något att utgå ifrån.

Vid en pandemi tas antiviraler från Socialstyrelsens beredskapsförråd, men hur stor tilldelningen blir är hemligt.

– Det vi fått veta är att det kommer en sändning med antiviraler till Dalarna, sedan är frågan hur det ska distribueras. Vi har ett scenarietänk om det skulle bli över till samhällsviktiga verksamheter efter att sjukvården fått sitt, men går inte in på prioriteringen. Den blir ju annorlunda beroende på om vi får hälften eller bara en tiondel av vad vi behöver.

Trots riktlinjer dyker det ändå upp oklarheter vid bedömning av verksamheter.

– 2007 gjorde vi en avstäm-

Nöjd med beredskapen
”Efter det mötet kände jag mig lugn – nu må influensan komma. Man blir aldrig klar, men då kunde vi inte göra så mycket mer än att fortsätta kvalitetssäkra inventeringen av samhällsviktig verksamhet.

Lars-Håkan Jönsson, beredskapsdirektör vid länsstyrelsen i Dalarna.

ning med näringslivsrådet och kom då fram till att det fanns behov av att ta med Telias driftspersonal i vår regionala plan. Sedan har även andra verksamheter kommit in bilden som SMHIs väderstationer, och Terracoms sändningsplatser. Egentligen hela

telekomområdet och det som inte ingår i den kommunala energibolaget, vem tar ansvar för dessa verksamheter?

Länsstyrelsen i Dalarna har haft flera avstämningsmöten och för att samordna verksamheter inom länet kallades det regionala krishanteringsrådet till möte 4 maj. Dagen efter möttes kommunernas beredskapssamordnare, informationsansvariga, medicinskt ansvarig sjuksköterska och ordförande i krisledningsnämnd för att samordna sig om den nya influensan.

– Efter det mötet kände jag mig lugn – nu må influensan komma. Man blir aldrig klar, men då kunde vi inte göra så mycket mer utöver att fortsätta kvalitetssäkra inventeringen av samhällsviktig verksamhet, säger Lars-Håkan Jönsson.

I slutet av maj hölls också en telefonkonferens mellan Nordsamlänen där man beslöt

att tills i september ska man ha samordnat sig om vem som tar ansvar för länsöverskridande verksamheter.

– Till exempel Dalarnas regionala kontakt med Vägverket finns i Härnösand och vår kontakt för vattenregleringsföretagen sitter i Östersund. Det är viktigt att vi säkerställer vem som tar ansvar för identifiering och prioritering inom dessa verksamheter.

GUNNO IVANSSON

FAKTA

Antiviraler

■ Virushämmande medicin. Botar inte en infektion, men kan lindra symtomen och förkorta sjukdomstiden. Om läkemedlen ges förebyggande kan de förhindra sjukdom hos någon som riskerar att smittas.

Tas under begränsad tid och till skillnad från ett vaccin ger antiviraler inget skydd efter att behandlingen upphört.

Enligt Anders Tegnell, Socialstyrelsen, finns ett feltänt kring antiviraler som ibland verkar förväxlas med vaccin.

FOTO: GUNNO IVANSSON

Feltänk om antiviraler

**Myndigheterna har po-
ängterat att en eventuell
pandemi i första hand ska
klaras av genom god pla-
nering. Det betyder inte
att frågan om vilka som
kan behöva antiviraler är
oviktig.**

■ När larmet om influensan kom vände sig smittskyddsläkarna till länsstyrelserna för att få besked om vilka samhällsviktiga verksamheter som trots planering behöver skyddas ett antal personer.

– Jag tror att man har missuppfattat trycket från smittskyddsläkarna. Det här kräver en viss framförhållning, att man gör en medicinsk bedömning av personerna som ska ha antiviraler och att man har nån aning om mängderna som kommer att gå åt. Jag hör talas om att smittskyddsläkarna inte får hjälp med detta. Det tar jag som ett tecken på att verksamheterna egentligen inte kommit tillräckligt långt i sin planering, säger Anders Tegnell, en av två chefer för Socialstyrelsens tillsynsavdelning och ansvarig för krisberedskap och smittskydd.

– **Smittskyddsläkarna** är en liten tunn organisation och många av dem har rätt stora områden med väldigt mycket samhällsviktig verksamhet. De kan inte hantera 200-300 plötsliga ansökningar fem i tolv om att få antivirala läkemedel.

Det finns också ett feltänk där folk tror att om de tar antiviraler kommer de inte att få influensa under pandemin.

– Så är det inte. Du får inte influensa under den tiden du tar det här läkemedlet, men den tiden är begränsad till 5-6 veckor. Sedan kan man inte – och ska inte – medicinera längre. När man slutar ta medicinen löper man samma risk som omgivningen att få influensa.

Anders Tegnell tycker att samarbetet mellan myndigheterna fungerat över förväntan.

– Det har skakat till lite då och då, men vi har lyckats hålla ihop det allra mesta på ett utmärkt sätt. Vi har snabbt hittat våra respektive roller utan att ramla in på varandras områden.

Genom övningar, fågelinfluensan och annat tycker Anders Tegnell att det på nationell nivå finns arbetsstrukturer och samarbeten som fungerar bra även under kriser. Det finns etablerade kontaktvägar och ansvariga känner varandra på personlig nivå.

– Sedan kan man fortfarande känna en viss oro. Identifieringen av samhällsviktiga verksamheter som genomfördes 2007 pekar på att det är långt ifrån alla som är framme och det finns alltid en risk att man tappar styrfart när frågan är mindre brännande.

Vi får räkna med att det fortsätter komma in enstaka fall av nya influensan, men att faran just nu inte är akut.

– Mycket talar för att vi klarar oss under sommaren, men att det sparkar igång under hösten eller vintern i stället, säger Anders Tegnell.

GUNNO IVANSSON

Tuff uppgift för länsstyrelserna

STOCKHOLM

I Stockholm finns regering, riksdag och många centrala myndigheter och huvudkontor. Det gör identifieringen av verksamheter som ska klara en pandemi till en komplicerad uppgift.

■ Försvarsdirektör Hans Spets har synpunkter på MSBs hemställan om uppdatering av kartläggningen från 2007 som damp ner utan förvarning.

– Frågorna ställs rakt ut utan föregående dialog. Risken är stor att det blir 21 lösningar som kan vara svåra att jämföra med varandra. Många länsstyrelser är frustrerade inför uppgiften.

Han tycker ändå att MSBs initiativ är bra.

– Funderingarna kring krishanteringssystemets bristande ansvarsfördelning förtydligas när den här frågan kommer upp. Det har egentligen inte blivit så tydligt någon gång tidigare utifrån min erfarenhet.

MSB ville ha svar på sin hemställan inom mindre än en månad, men att på den korta tiden själva hinna uppdatera identifieringen av samhällsviktiga verksamheter betraktade Hans Spets som en närmast omöjlig uppgift och begärde ett möte med MSB. Vid mötet kom man överens om att stryka alla nationella aktörer från länssty-

Hans Spets

relsens ansvar.
– Vi är villiga att ta initiativ och jobba med frågorna men behöver hjälp av de myndigheter som har ett särskilt ansvar för krisberedskap. De myndigheterna har bättre kunskap inom sina sektorer om vad som är samhällsviktigt. I det perspektivet är vi bara lekmän och ska istället ta helhetsgreppet över ytan.

Enligt Hans Spets är det stor skillnad centrala myndigheter och organisationer emellan i hur mycket initiativ de tagit.

– Livsmedelsverket är mycket aktivt inom sektorn medan det inom transporter nästan inte finns någon aktivitet ner mot trafikutövarna. Problemet är oklara ansvarsförhållanden. Vägverket har ansvaret för vägarna men inte det som rullar på vägarna, Banverket har ansvar för rälsen, men inte det som går på rälsen.

Arbetet med identifieringen avslöjar ansvarsluckor i krishanteringssystemet.

– Livsmedelsverket har ansvar för livsmedelssäkerhet men ingen jobbar med livsmedelsförsörjningen som dessutom är beroende av åkerierna. Ica på koncernnivå vill helst inte ha 21 förfrågningar om sam-

hällsviktig verksamhet, även här kan MSB fylla en effektiv roll.

Vad gäller drivmedel bör enligt Hans Spets Statens Energimyndighet bestämma vilken ambitionsnivå – ska länsstyrelserna identifiera ända ut till bensinstationerna eller räcker det med oljedepåerna?

I Stockholms län bor två miljoner invånare på ett område som motsvarar två procent av landets yta. Det gör länet sårbart vid en pandemi. Vid den kartläggning som länsstyrelsen genomfördes 2007 identifierades 189 verksamheter som samhällsviktiga. För att svara på MSBs hemställan har länsstyrelsen gått ut med en ny enkät, den här gången till drygt 100 aktörer.

– Det vi vägt in och som inte var med 2007 är KBM:s beroendeprojekt där man utgår från att vid en pandemi är det personalintensiva verksamheter som drabbas hårt. Dit hör transporter, kommunal teknisk försörjning, vård- och omsorg och livsmedelssektorn. Vi har tolkat uppdraget så att vi ska identifiera samhällsviktig verksamhet där man trots pandemiplanering inte klarar att upprätthålla den, säger Martin Anteskog, Länsstyrelsen Stockholm.

GUNNO IVANSSON

”Krångla inte till det i onödan”

Krångla inte till det i onödan. Det rådet ger Marielle Skipper, koncernsäkerhetschef på Ica.

– **I grund och botten handlar det om personalbortfall oavsett händelse eller kris.**

■ Ica har en pågående planering, en kontinuitetsplan, och talar gärna i personalbortfalls-termer.

– Det är ett arbete som pågått i flera år och som hela tiden pågår när vi rekryterar och tillsätter funktioner. Om den här funktionen blir en nyckelfunktion, hur gör vi om den personen är sjuk? Egentligen grun-

Marielle Skipper

dar det sig på en normal plan för att ha personal på plats.

– Ibland har vi en tendens att krångla till saker och ting, att omge oss med en massa fikonord som låter fint. Då tänker jag ”back to basic”: Vad är det vi ska göra? Och inte göra det så himla krångligt.

Ica säljer mat och måltider och den centrala frågan är naturligtvis att kunderna ska kunna komma in i ICA-butiken

och handla mat. Det är vad det handlar om och då måste man se till att det inte är tomt i hyllorna. Transporter är oerhört viktiga, det såg man inte minst under stormen Gudrun.

– Vi måste också se till att de som äger butiken har en plan för om 30 procent av medarbetare är sjuka, vilka funktioner är då viktigast att ha i butiken. Har vi tränat det? Övning är allt, men det bästa är att vi inte glömmer bort att tänka. Har vi tänkt tanken? säger Marielle Skipper.

GUNNO IVANSSON

FOTO: LARS HEDELIN

Chans till svensk prägel på EU

ELVA FRÅGOR TILL SARA MYRDAL

Sverige tar över ordförandeskapet i EU från 1 juli och året ut. Sara Myrdal är särskild rådgivare i EU-frågor inom MSB.

1 Har Sverige större möjlighet att påverka utvecklingen inom EU närmaste halvåret?

– Ordförandelandet har ansvar för att driva utveckling i viktiga frågor, under ett halvår finns det möjlighet att sätta svensk prägel på dem. Vi leder mötena och det ger viss makt. Men även om Sverige har en egen linje i vissa frågor så måste man se till hela unionens intresse, det handlar i slutändan om att kompromissa med övriga länder.

2 Vilka områden inom samhällsskydd och beredskap blir aktuella för diskussion?

– Hantering av hot och händelser som involverar CBRN-ämnen och frågor kring förebyggande av kriser och katastrofer är områden som Sverige prioriterar. I dessa frågor kommer rådsslutsatser att förhandlas fram under det svenska ordförandeskapet.

3 Vad innebär det?

– Det innebär inte så mycket mer än att medlemsstaterna enas om en viss färdriktning i en fråga. Rådsslutsatserna kan även innehålla en beställning till kommissionen om att utreda något vidare. Sveriges linje är bland annat

att EU-länderna borde utveckla sitt samarbete kring hot- och riskbilder och övning och utbildning. Inom förebyggande vill Sverige gärna skapa ett fördjupat och mer strukturerat samarbete med gemensamma riktlinjer och nationella mål.

4 Vilka frågor är stora i övrigt?

– Klimatfrågan, Stockholmsprogrammet som är ett nytt femårigt handlingsprogram för rättsligt samarbete. Det senare innehåller även frågor kring civilskydd och krishantering. De flesta frågor är komplexa och går i varandra. Förebyggande frågor finns exempelvis inom klimat och inom CBRN.

5 Vilken är den viktigaste händelsen under halvåret?

– Klimatoppmötet i Köpenhamn i december, det är den absolut största frågan för Sverige.

6 Vi minns Göteborgskravallerna, finns det några riskevenemang nu?

– Frågan är svår att svara på, men inga oroigheter tack.

7 Vad kan ta fokus från de frågor vi vill ska diskuteras?

– Det finns redan andra frågor som kommer att prägla ordförandeskapet. Vi kommer att arva finanskrisen. Dessutom har vi en institutionell turbulens i form av nyvalt parlament, tillsättandet av ny kommission, omröstning om Lissabonfördraget. Oklarheter kring dessa frågor och EU-institutioner som inte kan age-

FAKTA

Sara Myrdal

Ålder: 38 år

Yrke: Senior rådgivare MSB på halvtid, senior analytiker vid Försvarshögskolan på halvtid

Familj: Man och två barn

Bor: Uppsala

ra med full kraft gör det svårare för Sverige att driva sakfrågor

8 Vilken är din uppgift under Sveriges ordförandeskap?

– Jag ska stödja Helena Lindberg i myndighetsövergripande frågor, hantera det som dyker upp, ta fram underlag inför möten, analysera olika frågor utifrån MSBs horisont.

9 Vilken glädje kommer MSB ha av Sveriges ordförandeskap?

– Vi är fortfarande en ny myndighet, det här blir en möjlighet att berätta om vår roll. MSB kan rida på vågen av ökad uppmärksamhet i Sverige och öka kunskapen om myndighetens ansvar och uppgifter.

10 MSBs medverkan i stort, är det att ge underlag i sakfrågor politikerna?

– Det tror jag man kan säga att det egentligen handlar om. Vi har också en beredskapsroll, men den är mer oförutsägbar.

11 Vilka av MSBs sakkunniga kommer att nyttjas flitigast?

– Det är nog inom de två huvudfrågorna, förebyggande av kriser och katastrofer och CBRN. MSB har mycket expertis på dessa båda områden.

PER LARSSON

Fotnot: CBRN står för kemiska, biologiska, radiologiska och nukleära ämnen.

Svensk modell av förebyggande

Svenskt förebyggande arbete inom klimatområdet tycks stå högt i kurs.

Nu ska det satsas mer inom EU.

– Vi förväntar oss att fonder och medel omfördelas till mer förebyggande frågor, säger Mette Lindahl-Olsson, MSB.

■ EU-kommissionen har haft en konferens i förebyggande arbete på önskelistan. Den blir av 27-29 juli i Stockholm. MSB arrangerar, ämnet är förebyggande av naturolyckor och andra katastrofer.

– Kommissionen har förordat att konferensen läggs tidigt under Sveriges ordförandeskap. Det är viktigt eftersom det ger utrymme för åtgärder innan Sveriges ordförandeskap är över, säger Mette Lindahl-Olsson, chef för enheten skydd av samhällsviktig verksamhet på MSB.

Ligger Sverige före med förebyggande arbete inom EU?

– Den respons kommissionen gett visar att de tycker vi ligger ganska bra till.

Klimat- och sårbarhetsutredningen, som kom hösten 2007, har fått genomslag internationellt och det är den typen av frågor Mette Lindahl-Olsson anser man bör trycka på under mötet i Stockholm.

Konferensen är sluten. Representeranter för ansvarigt departement och myndighet i respektive medlemsland förväntas delta. EU-kommissionen står för 75 procent av kostnaderna.

Vad hoppas man komma fram till?

– Det här handlar främst om framtida strategier, inte hur enskilda olyckstyper förebyggs, säger Åke Svensson, koordinatör på MSB för arbetet med naturolyckor.

Några praktiska exempel kommer att finnas på dagordningen, exempelvis hur Göteborgs stad hanterar extremt väder och Boverkets tankar om stadsplanering i ett förändrat klimat.

Men främst handlar det om att medlemsländerna ska hitta gemensamma vägar för det förebyggande arbetet som kan leda till meddelanden om hur man ska jobba.

– På sikt vill man väva in förebyggande tankar i kommande lagstiftningar, säger Åke Svensson, MSB.

PER LARSSON

MSB i EU-möten

Förebyggande

Tema: förebyggande av naturkatastrofer och andra katastrofer.

När: 27-29 juli i Stockholm.

Deltagare: max 100. Två från varje land samt särskilt inbjudna.

Kostnad: 1 miljon kronor, EU-kommissionen står för 75 procent.

Bakgrund: Konferensen bygger på EU-kommissionens meddelande från februari om en strategi för förebyggande åtgärder för att minska risken för och konsekvenserna av katastrofer. Det är en fortsättning på diskussioner från liknande möten som hållits under Frankrikes respektive Tjeckiens ordförandeskap i EU.

Övrigt: EU-kommissionen och Försvarsdepartementet är aktivt i förberedelser och genomförandet av konferensen.

Översvämningar och klimatförändringar

Tema: diskutera frågor kring översvämningar och klimatförändringar och införandet av översvämningdirektivet.

När: 8-10 september i Karlstad

Deltagare: max 80. Två från varje medlemsland, plus representanter från EU-organisationer.

Bakgrund: Översvämningssdirektivets syfte är att minska och hantera översvämningssrelaterade risker för människors hälsa, miljön, infrastruktur och egendom. När direktivet antogs 2006 bildades WG Floods, en

arbetsgrupp för införandet av direktivet. MSB är svensk kon-taktnyhet. Tidigare har möten om översvämningar och fysisk planering anordnats i Oslo (2007) och Davos. (2008), samt ett möte om karteringar i Dublin (2008).

Seveso

Tema: kommittémöte.

När: 21-23 oktober i Luleå.

Deltagare: 100

Bakgrund: Kommittémötet inom Seveso, CCA-mötet, är obligatoriskt för ordförandelandet att genomföra. Mötet består av ett seminarium, ett kommittémöte och ett studiebesök.

Andra konferenser där MSB medverkar

■ 29-30 september, konferens om säkerhetsforskning i Stockholm. Arrangör: Vinnova.

■ 1-2 oktober, Euro-Atlantic partnerskap för ett säkrare samhälle. Konferensen ingår inte i Sveriges ordförandeskap men har lagts i anslutning till EUs säkerhetsforskningskonferens. Arrangör: USAs departement för inrikes säkerhet i samarbete med MSB.

■ 15 oktober, Miljö, klimat och säkerhet, hur kan EU bidra? Konferens i Stockholm med brett anslag. Arrangör FOI, Försvarets forskningsinstitut.

■ 10-11 december, GD-möte inom civilskydd i Göteborg. Obligatoriskt möte och ett officiellt ordförandeskapsmöte. Arrangör: Regeringskansliet.

FAKTA

EU och ordförandeskapet

■ Sverige tar över ordförande-klubban i EU från Tjeckien 1 juli och behåller den året ut.

■ Sveriges regering beslutar vilka frågor som ska prioriteras under perioden. Hittills har fem övergripande teman har presenterats, ett av dem är klimat, energi och miljö.

■ Under halvåret arrangerar Sverige elva informella minister-rådsmöten på sju orter. På dessa möten fattas inga beslut. De formella mötena där beslut hålls som vanligt i Bryssel och Luxemburg.

■ Sverige arrangerar också flera toppmöten, utrikesministermöten, utskottsmöten, stora konferenser med mera.

■ Ordförandelandet har som uppgift att leda och organisera arbetet i ministerrådet och se till att samarbetet i rådet fungerar. Ministerrådet är EUs högsta beslutande organ och består av en minister från varje medlemsland. Frågans art avgör vilken minister som deltar.

■ Medlemsländerna turas om med ordförandeskapet i halvårsperioder. Sverige har varit ordförande en gång tidigare, våren 2001. Det var då Göteborgskravallerna inträffade i samband med EU-toppmötet i staden.

■ Mer information finns på: www.eu-upplysningen.se

MSBs kemsaneringsstyrkor kan sättas i extra beredskap under EUs ministermöten. Erbjudandet har gått ut till länsstyrelser och kommuner.

FOTO: HANS KÄLLSTRÖM

MSBs ansvar för insatser större

Beredskap med sanerings- och indikeringsstyrkor.

Större ansvar för EU-insatser.

Sveriges ordförandeskap kan ge MSB ökade åtaganden.

■ Säkerheten i Sverige under ordförandeskapet har hög prioritet.

Men den kanske troligaste utökade uppgiften för MSB är när EU får förfrågan om internationella stödinsatser i länder som drabbats av katastrofer. Kutymen är då att ordförandelandet tar ett ökat ansvar.

– Det speciella i sammanhanget är att EU inte skickar iväg en insatsstyrka utan att först föra dialog med ordförandelandet. Vi förväntas sannolikt också medverka med personal om det ska skickas rekstyrka och om det ska organiseras stödstyrka till aktuellt land, säger Thomas Eneström på insatsenheten.

Om förfrågan om hjälp kommer från ett land utanför EU blir det Sveriges ansvar att på ett politiskt plan koordinera insatsen medan EU-kommissionen har operativt ansvar.

Ytterligare ett scenario där MSB kan bli inblandat är vid evakuering av EU-medborgare från ett land utanför EU, då har ordförandelandet utökad konsultärt ansvar.

För det som sker på hemmaplan har MSB sedan i höstas jobbat nära och följt polisens säkerhetsarbete.

– Vi tittar givetvis på deras hotbild, har kontakter med Krishanteringsskansliet och Försvarsdepartementet. Vår medverkan bygger på ordinarie beredskap, men vi ska ha flexibilitet att höja den, säger Per-Åke Mårtensson, enhetschef för omvärld och beredskap.

Under Sveriges ordförandeskap kommer en rad toppmöten och ministermöten att genomföras på olika håll i landet. MSB har medverkat i planeringen inför mötena.

– Under våren har vi hållit ett antal samverkanskonferenser med länsstyrelser och statliga myndigheter. Syftet med dessa möten

är att skapa en gemensam bild av läget, men också att erbjuda dem stöd om en kris skulle inträffa. Framförallt handlar det om att samordna information till allmänheten, säger Anna Nyman, enhetschef för samordning.

En av de mer konkreta tjänster MSB erbjuder är sanerings- och indikeringsstyrkor på plats. Saneringscontainrar finns i de tre storstadsregionerna samt Piteå, indikeringsutrustning i storstadsregionerna. Den operativa personalen kommer från kommunal räddningstjänst.

– Vi erbjuder stödet till de elva kommuner som har ministermöten. Några har nappat hittills, säger Hans Ekåsen, MSB.

PER LARSSON

Anna Nyman

KARLSTAD · En junidag 1998 följde Henni Boudjema, då 20, med sin nya flickvän till Sverige. Han tänkte stanna ett par månader för att hinna åka runt och se landet. Elva år senare är han fortfarande kvar.

”Jag vill göra något positivt med mitt liv”

■ Steget från Parisförorten Meaux till Göteborg är ganska stort men Henni anlände i precis rätt tid. Den svenska sommaren stod i sin fulla prakt och med en sol som nästan aldrig går ner. Henni visste inte mycket om Sverige. Inte så att han trodde att det gick omkring isbjörnar på gatorna, men han kände inte till att landet hade ett eget språk.

– Jag trodde svenskarna talade engelska.

Han tog en intensivkurs i svenska och började alltmer uppskatta Sverige.

– Det var lugnare, mindre med folk mer natur och grönska. Jag gillade landet och möjligheterna. För att kunna studera i Frankrike måste man antingen ha pengar eller jobba samtidigt medan man i Sverige har möjligheten att ta studielån.

Henni började studera media och kommunikation vid Göteborgs universitet. När hans flickvän några år senare började jobba för FNs World Food Programme, WFP, i Rom följde Henni med och fick en praktikplats som Information Manager.

Efter ett år fick han erbjudande om arbeta för WFP i Goma i Kongo. Ett halvår senare fick han ett nytt uppdrag, den här gången under Libanon-kriget 2006.

– Det bästa jag gjort. Jag fick användning för mina språkkunskaper i franska, engelska och arabiska.

Kunskaperna i arabiska har han genom sitt algeriska påbrå. Föräldrarna är algerier och pappan emigrerade till Frankrike på 1960-talet.

I Libanon kom Henni i kontakt med Räddningsverkets folk som bodde på samma hotell i Beirut.

– Det såg så proffsigt ut, personalen i styrkan hade koll på läget och var trevliga. Att se hela styrkan i röda pikétröjor, det var mäktigt.

Både Räddningsverket och Henni jobbade med logistik.

– De behövde kartor som jag tog fram. Jag frågade om de trodde att de gjorde nytta och de var tillfredsställda med vad de åstadkom.

Efter Libanon blev han förflyttad till till El Geineina i Darfur, Sudan. Återigen korsades hans och Räddningsverkets vägar.

– Jag jobbade med Jan Nyström, som var ansvarig för fordonen. Jag blev verkligen imponerad av att en kille kunde sköta så många fordon och förare.

Av Jan Nyström fick Henni veta mer om Räddningsverket och då kontraktet i Sudan gick ut ville han tillbaka till Sverige.

– Jag ville jobba med humanitära frågor och när jag såg att Räddningsverket sökte strategisk koordinator anmälde jag mitt intresse.

Henni fick jobbet och började på Räddningsverket 7 juni 2007. Ett beslut som han hittills inte haft skäl att ångra.

– Jag har trivts jättebra från dag ett. Det vi gör känns värdefullt och jag kan använda mina kunskaper om FN-systemet. Det är positiva kollegor och en stimulerande arbetsmiljö som tar fram det bästa hos oss.

Hans dåvarande flickvän har stor del i yrkesvalet. Hon läste socialantropologi och internationella relationer och var en viktig inspirationskälla.

– När jag började jobba med humanitära insatser blev jag fast. Man kan inte hjälpa alla, men kanske kan man med sin lilla insats göra skillnad för någon i världen. Det är så jag tän-

FAKTA

Henni Boudjema.

Ålder: 31

Bakgrund: Född och uppväxt i Meaux utanför Paris. Jobbat på FN i tre år och sedan två år tillbaka anställd som strategisk koordinator och projektledare på Räddningsverket/MSB.

Familj: Föräldrar, tre bröder, två systrar och en brorsdotter

Fritidsintressen: Film, vänner och idrott. Fransk junior-mästare i boxning som 16-åring

ker. Vi har en möjlighet att göra något positivt med våra liv, därför vill jag arbeta med nåt jag älskar och samtidigt hjälpa andra som är i nöd.

När MSB bildades och Räddningsverkets internationella avdelning flyttade från Kristinehamn till Karlstad hamnade Henni ”mellan två lägenheter” och hans bostad är för tillfället i Ashkelon i Israel.

Sedan november befinner han sig i Rafah på Gazaremsan, vid gränsen mot Egypten. Han är ansvarig för 18 Toyota Land Cruisers varav 14 är bepansrade. Uppgiften är att transportera EU-personal från huvudkvarteret till arbetsplatsen vid gränsen. Insatsens uppgift är att stödja gränskontrollen, men efter ett drygt halvår har den ännu inte kommit igång.

– Det är en svår situation och vi är beroende inte bara av den Israeliska politiken utan också den globala politiska agendan för att något ska hända.

– När jag kom sades det att gränsen skulle öppnas om ett par veckor. Plötsligt ändrades allt genom ett uttalande av den israeliska politikern Avigdor Lieberman.

Gränsen har öppnats av Israel vid några få tillfällen för att släppa igenom svårt sjuka. I avvaktan på en öppning i konflikten och därmed gränsstationen, står EU-personalen i stand by i sina hemländer. Under tiden får Henni och hans två palestinska chaufförer ägna sig åt annat.

– Vi har mycket arbete med fordonen. EU-delegationer kommer ganska ofta på besök och då används bilarna för transport till ambassaderna eller andra organisationer.

GUNNO IVANSSON

En junidag för elva år sedan kom Henni Boudjema till Sverige. Han skulle bara se sig om i sin nya flickväns hemland. Han gillade den svenska sommaren och blev svensk medborgare i maj i år.
— Om jag kommit i november vet man inte hur det gått...

FOTO: GUNNO IVANSSON

Susanne Axmacher, som till vardags arbetar med samverkansfrågor i MSB, har lovordats i pressen för sin debutroman Näckrosbarnen.

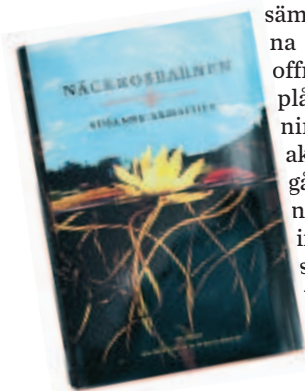
FOTO: GUNNO IVANSSON

Ingen syskonkärlek mellan näckrosbarn

Hon var själv enda barnet men är "plågsamt skicklig" på att beskriva utstuderad pennalism syskon emellan.

Susanne Axmachers debutroman Näckrosbarnen om en osympatisk syskonskara har lovordats i pressen.

■ "En ovanligt stilsäker debut" skriver Expressen, "Axmacher skildrar pennalism när den är som skickligast i att locka fram de sämsta sidorna även hos offret, det är plågsam läsning, så exakt att skolkärlämnarna genast finner sig." skriver DN och Borås Tidning anser att

Näckrosbarnen förtjänar internationell uppmärksamhet.

Susanne Axmacher arbetar med samverkansfrågor på MSB i Stockholm och har skrivit romanen på sin lediga tid. Det tog henne åtta år att färdigställa den. Ändå har hon aldrig tvivlat utan hela tiden trott på och behållit intresset för historien.

– Visst, det har varit frustrerande och tagit längre tid än jag trodde, men jag har haft krävande jobb

och flyttat runt mycket. Att den till slut blev färdig berodde på att jag tog semester tre veckor sommaren 2007. Då hade boken varit nästan klar ganska länge, det återstod bara ett halvt kapitel och i augusti var den klar, berättar Susanne Axmacher.

Under sitt kringflackande har hon samtidigt samlat på sig erfarenheter och stoff till Näckrosbarnen. Susanne har studerat eller arbetat i USA, Italien, England, Irland, Spanien, Kosovo, Sudan och Tchad. Romanen utspelar sig i flera av dessa länder.

Skrivit små historier har hon gjort ända sedan barndomen.

– Det kunde handla om barndektivbyrå eller kåserier som lästes upp i skolan. Jag vann en sagotävling som utlysts av lokalradion i Jönköping när jag var 12 år, men jag har skrivit mycket för byrålådor.

I 20-årsåldern fick hon ett stipendium för att studera på college i USA. Samtidigt tog hon kurser i kreativt skrivande. Redan då började hon skriva på en roman som refuserades.

– Jag skrev om, men den refuserades igen och då tröttnade jag. Det var också ett familjedrama om en ensamstående mamma och hennes dotter. I dag är jag tacksam att den inte publicerades, det var då jag fick idén till Näckrosbarnen.

I boken har hon valt det ovanliga greppet – åtminstone bland kvinnliga författare – att sätta en osympatisk person i centrum. Dessutom är det ett barn, yngsta syskonet åttaåriga Clara Lancken med ett hjärta av is. Näckrosbarnen är en mörk historia om Clara och hennes två äldre syskon i en läkarfamilj. Familjen tycks drabbad av en ondska som går i arv i generationer.

Det Susanne Axmacher framförallt är intresserad av och utforskar i sin bok är nära familjerelationer.

– Familjerelationerna kan man inte välja utan de föds man in i på gott och ont. Ibland blir det inte så mycket gott, utan kan bli väldigt fel. Minnet är selektivt och man vill att barndomen ska vara ljus, men barn kan vara väldigt grymma vilket verkar provocera folk.

Trots de positiva reaktionerna är hon inte beredd att bli författare på heltid.

– Jag får så mycket idéer genom mitt jobb och hoppas kunna bättra prioritera min tid för skrivande.

En ny bok är redan påbörjad, vad den ska handla om vill hon inte avslöja, men en inte alltför vild gissning är väl att den i någon form kommer att kretsa kring familjen.

GUNNO IVANSSON

1

...enda slag behövde Sirenen förra chefredaktör Stig Dahlén för att få bollen i hål under Räddningsverkets Memorial i början av juni. Tävligen gick på Askersunds golfbana och det var på det tolfte hålet, par tre, 145 meter, som han slog till.

– Hole-in-one är alltid tur, men jag kände att jag fick till ett bra slag. Bollen slog ner från hål och rullade i. Det var hans andra hole-in-one i karriären.

– Det räddade en runda som annars var skit, säger Stig Dahlén, som nu hoppas att det ska dras igång ett golfmästerskap även i MSB.

Gitarrsolot en slamkryp

Efter artikeln i förra numret om Nils Svartz har Alvar Tehler, brandman vid Räddningstjänsten Storgöteborg, hört av sig.

I artikeln nämnde Nils Svartz George Harrison som en favorit och underskattad gitarrist.

– Lyssna på bara på While My Guitar Gently Weeps – en riktig höjare, sade Nils Svartz.

Så här skriver Alvar Tehler: "Som Claptonälskare vet jag att det är Eric Clapton som gör just det solot i While My Guitar Gently Weeps."

Tänkte det kan vara bra att veta... Det är en liten slamkryp, men söker man på nätet så får man svaret.

Personligen har jag känt till det sen jag var tonåring. P.S. Hälsa Nils."

Vilken mara! Premiär, seger och banrekord

Över en natt bestämde hon sig för att springa sin första mara. Slå banrekord? Inga problem när man extraknäckt som fårhund.

■ Lena Holmgren, som till vardags jobbar med strategiska analyser och utvärderingar på MSB i Stockholm, har alltid gillat att träna och springa. Tillsammans med löparkompisen Leif Sjöström håller hon på att ta klassikern.

Han har en tid tjuvat på Lena att hon borde springa ett maratonlopp. En fredag i början av maj var det dags igen.

– I morgon går det ett maraton i Sunne, ska du inte ställa upp?

Ett maraton är ingen barnlek, det vet Lena och dittills hade hon stått emot.

– Det längsta jag sprungit var Lidingöloppet förra året som är tre mil och det var en skräckupplevelse.

Men den här gången gav hon efter och loppet blev ingen "mara". Hon inte bara vann utan slog banrekord i sitt första maraton. Tiden 3.30 är hon så där nöjd med.

– Jag hade nog hoppats springa lite snabbare.

Grunden för uthålligheten lades i barndomen när hon extraknäckte som fårhund.

– Min pappa var fårbonde men hade värdelösa hundar så under hela min uppväxt fick jag och min bror hoppa in som fårhundar, säger Lena Holmgren.

"Jag trodde det var ett rånförsök"

■ Redan i första numret av Tjugofyra7 berättade vi att MSB har hög beredskap, dygnet runt. Detta gäller ner till enskilda medarbetare visar det sig.

Under influensahotet var trycket hårt och personal från Karlstad förstärkte under en period MSB i Stockholm.

En av dessa var stabsoperatören Anders Olsson som några nätter bodde på hotell. En natt vaknade han vid 03-tiden med den bestämda känslan att det befann sig en person i hans rum. Mycket riktigt, i rummet stod en främmande man.

Anders reagerade instinktivt, det vill säga han beslöt att "skjuta först och fråga sen". Han studsade upp ur sängen och tryckte upp mannen mot väggen som förskräckt ropade: Slå mig inte! Slå mig inte!

Efter ett inbrott i mitt rum när vi var i Armenien sover jag alltid med förhöjd beredskap. Jag var övertygad om att det var ett rånförsök, berättar Anders Olsson.

När adrenalitet lagt sig en

aning visade det sig att det hela var ett misstag. Mannen hade anlänt till hotellet mitt i natten och en lite trött nattportier gav honom ett redan upptaget rum. Tillsammans – Anders i morgonrock och tofflor – knallade de ner till receptionen och förklarade att de inte vill bo i samma rum.

– Det blev inte mycket sömn resten av den natten, säger Anders Olsson.

**GUNNO
IVANSSON**

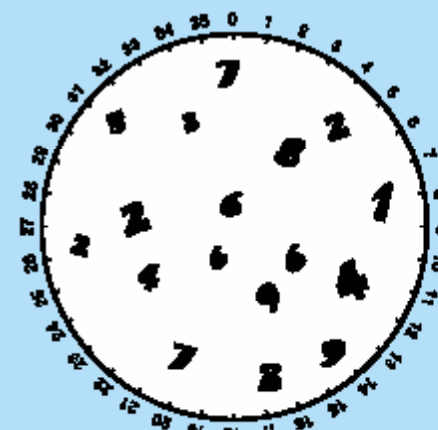

ILLUSTRATION: PER HARDESTAM

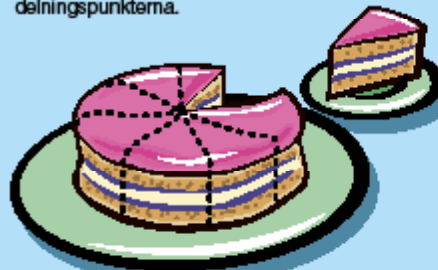
Lösning: Linje 1: från 1 till 18, Linje 2: från 13 till 30

Utmanningen!

Cirkelns delning

Cirkeln ska delas i fyra delar med hjälp av två raka streck. Siffrorna i var och en av de fyra sektionerna måste tillsammans bilda talet 21. De två strecken måste börja och sluta i cirkelns utkant - vid en av de 36 delningspunkterna.

© Erika P. M. D. B. B. B.

D0001

LINDSTRÖM

MALMÖ De vet inte vilka arbetsdagens uppgifter blir. De vet heller inte om de ska få en sten i skallen. Hur är det att gå till jobbet under dylika förhållanden? Hur är ett vanligt skift? Tjugofyra7 åkte med nattskiftet på Jägersro brandstation.

”Bennets väg, det var där eländet började”

■ Larmet behöver inte ljuda för att adrenalin ska rinna till.

Vi sitter i köket på brandstationen, klockan är strax före skiftstart, och det har redan varit en turbulent dag. Alla känner till att en brandman på dagskiftet sjukskrev sig och åkte hem när budet kom om att skiftstyrkan skulle utföra informationsuppdrag i Rosengård.

Efter en orolig tid med hot och stenkastning under larm känner sig brandmännen inte redo för uppdraget. De vill inte till Rosengård och känner sig överkörda av ledningen

Distriktschefen Attila Jensen förklarar situationen för nattskiftet.

– Jag förstår olusten, men vi kan inte förkasta innan vi provat. Det här kan kanske vara bra, säger han.

Invektiven flyger genom rummet en kort stund. Sen återgår de sju i styrkan till dagliga rutiner.

– Det var första gången jag varit om en sådan konflikt på jobbet, konstaterar Mazen Osman efteråt.

Ken Reimertz och Mats Jönsson hämtar en kvarlämnad brandbil i Rosengård. Därefter har Mats och Anders Svensson i uppdrag att handla för kvällsmat. Hemgjorda hamburgare ska det bli. Övriga klär om för fys – innebandy.

Anders rattar mot Maxi Toftanäs, vänder sig om och säger:

– Ursäkta för min reaktion förut, jag brukar inte vara så förbannad.

Olusten handlar inte bara om risken för hot och våld under larm, brandmännen känner att diskussionen står dem upp i halsen. Ständiga frågor från utomstående om varför de inte släcker i Rosengård, hur problemet ska tacklas. Som om inget annat existerar.

Mats Jönsson, 62, har varit med ett tag och konstaterar att man hanterar situationen olika. En del reagerar, andra försöker svälja undan.

– Vissa känner kanske oro. Men samtidigt är det vårt jobb, vi måste hantera det.

Han berättar en episod från när det var som mest oroligt. Under bråk med polis krävde en av ungdomarna att en kille som stod bredvid med sin hund också skulle delta.

– Han vägrade. Då tog en i gruppen fram en pistol, sköt hunden och slängde den i en container. Okej, känner man, då vet vi att de har vapen också.

På brandstationen har övriga sprungit av sig eventuellt obehag. Köksuret visar 20.30 och magar börja kurra. Med bakgrund som källskänka på hotell Tylösand har inte Julio Martin Perez en chans att opponera sig när kvällens kock ska utses. Han lämnade Spanien för åtta år sedan, följde kärleken till Sverige och blev kvar. För ett år sedan gick han ur SMO-utbildningen och hade jobb som brandman tre månader senare.

Anders sköter lökkniven, Julio börjar forma burgare och snart är hela skiftet engagerat i förestående kvällsmål. Kocken får högsta betyg och med matsmältningen följer mer avspända samtal. Det dukas av, städas och pysslas med vissa pappersjobb. Samtal och aktiviteter är snarare återhållsamma än förhastade. Kanske en effekt av vaksamhet, att vara beredd på snabbt agerande.

Men inget händer. Vid 22-tiden får Rambo allas uppmärksamhet på TVn, utom Mazen Osman som väljer text-TV och nyheter på en annan apparat. Mazen har bott i Rosengård och känner inget obehag inför de situationer som väcker känslor hos andra.

– För mig är det okej att åka dit, men jag kan förstå andras situation.

Klockan går och nu börjar det tuggas om att det kanske blir en lugn natt, om att det snart är dags att knyta sig.

Då ljuder larmet. 23.38 – brand på Rosen-

02.16 – rökdykningen är slutförd på Bennets väg. Julio Martin Perez och Mazen Osman hunnit med fler heta uppdrag än många andra brandmän hinner under ett a

Hoten
”Okej, känner man, då vet vi att de har vapen också.”

Brandman Mats Jönsson om en händelse när stenkastande ungdomar sköt en hund.

gård. Utomhusbrand, såna som man avvaktar besked från polis om de ska släckas eller ej. Två bilar rullar ut, fem i släckbilen, Ken Reimertz och Mats Jönsson i stegbilen. Bilarna stannar fem meter utanför egna porten. Det är inte mycket mer än några stenkast från Rosengård.

Ska nattskiftet till Rosengård finns nya rutiner.

– Vi backar in till insatsen för att kunna lämna snabbt, säger Ken.

– Och vi använder inte centrumrullen. Slang dras ut bakåt. Den ska snabbt kunna kopplas ur och lämnas på platsen, säger Mats.

En stunds tystnad, avvaktan på besked om uttryckning eller ej. Ken säger:

– Det är sjukt att det ska vara så egentligen.

Efter elva minuter kommer besked om att avbryta och backa fem meter in bakom dörren.

– Den kortaste insats jag varit på, ler Julio.

– Det brann vid en grillplats. Och är det inte livräddning i det här området, då är det inte självklart att vi åker. Sen är det tyvärr så att många ringer 112 när de själva kunde kastat en hink vatten över branden. Det är väl lättare att ringa SOS än att göra en egen insats, säger styrkeledare Andras Talpai.

Osman kan pusta ut. Mazen har varit brandman i två år och rökdykt så många gånger att han tappat räkningen. Han har förmodligen ett arbetsliv.

FOTO: PATRICK PERSSON

Även om inget hänt tar det viss tid att återställa. När de sju kommer tillbaka i huset har Rambo redan gjort sitt.

– Åter en halv film, konstaterar någon och det blir sängen.

00.45 sitter bara Andras Talpai och Anders Svensson uppe, tio minuter senare har även de krupit ner.

01.47 – automatlarm. Garage på Bennets väg, Rosengård.

– Bennets väg, det var där eländet började en gång, säger Ken Reimertz.

– Bennets väg, när jag hörde det förstod jag direkt att det brann, att det inte bara var automatlarm, säger Anders Svensson.

100 meter innan larmadressen passeras en pizzeria där det brann för en månad sedan. Bilarna svänger in, polisen är på plats och visar vägen. Magnus Johansson, ställföreträdande styrkeledare, kopplar på vattnet och pekar över sin egen axel:

– För tre veckor sedan brann det i ett garage på andra sidan vägen. Tre bilar brann upp. Det stod 90 bilar där inne, mycket rökskadades. Restvärdet blev dyrbart.

Den här gången brinner en bil. Anders

Svensson, rökdykarledare, har lokaliserat branden, men uppskattar avståndet några meter fel. 50 meter slang räcker inte, Mazen och Julio som ska rökdyka får gå ut tillbaka och koppla på en längd till.

Vid förra branden fanns publik på 30-40 personer. Nu står tre personer och tittar oroligt på, de har sin bil i garaget. Men Anders Svensson litat inte på att det inte döljer sig något annat i mörkret.

– Det går inte en natt utan att jag ser mig om. När man öppnar dörrar och liknande gäller det att vara på tårna.

Ett idogt regnande kanske är gynnsamt, inget att springa ut i för den som inte måste.

Med värmekamerans hjälp kommer Mazen och Julio snabbt till den Saab som brinner. Det går snabbt att släcka, längre tid att få röken ur garaget. Strax efter klockan tre, en dryg timme sedan larm, är man på väg hem, men återkallas då boende känner röklukt i ett trapphus. Ingen ny brand, bara rök som spridit sig. Trapphuset ventileras. Det går ytterligare en halvtimme. 03.45 lämnar bilarna Bennets väg. Då har det börjat ljusna för länge sedan.

–Tio minuter släckning, två timmar insats.

Säkerhet "Vi backar in till insatsen för att kunna lämna snabbt."

Brandman Ken Reimertz om ändrade rutiner med tanke på brandmännens säkerhet.

20.42 – mat på gång. Julio, närmast, har jobbat på restaurang och basar i köket. Ken Reimertz och Mats Jönsson hjälper till att platta ut nötköttet.

FOTO: PER LARSSON

04.00 – tillbaka på stationen. Ken Reimertz och Mats Jönsson tar hand om 125 meter slang som använts vid garagebranden.

FOTO: PER LARSSON

04.12 – insatsen summeras i köket. Magnus Johansson pustar ut och fyller på vätska.

FOTO: PER LARSSON

Röken tog tid, konstaterar Ken Reimertz.

Strax före fyra har alla fått av sig larmställan. Slangar, andningsutrustning med mera tas om hand. En kvart senare pustas ut i köket. Magnus Johansson fyller på vätska, Julio Martin Perez, som rökdykt, tar en rejäl macka.

När klockan går mot fem är alla i säng. Chans till två timmars sömn, om inte larmet ljuder.

Det gör det inte.

07.00 städas i kök och omklädningsrum. En timme kvar till skiftbyte.

Styrkeledare Andras Talpai har åkt på larm sedan 1977, någon adrenalinkick är det inte längre. Han vet vad som ska göras och hur jobben ska fördelas. Men i fem sex-år har Andras jobbat som inre befäl, nu summerar han sitt första nattskift på länge

– Det är inte mycket i själva arbetet som förändrats de åren jag gjort annat, utom attityden mot oss då.

Och det här skiftet, det var just en natt på jobbet.

PER LARSSON

Räddningstjänsten Syd på plats i Rosengårds köpcentrum. Carlos de Rosario Matola och Diego Lezama, två av räddningstjänstens brand- och säkerhetsvårdar, delar ut informationsmateriel. Brandmän ska synas kontinuerligt och långsiktigt i Rosengård.

FOTO: PATRICK PERSSON

– Hur trivs ni här i Rosengård?

MALMÖ

Abdi Jama plirar med ögonen, kliar sig i skägget och säger till brandmännen: – Hur trivs ni här i Rosengård?

■ De tilltalade ser lite förvånade ut, men ger ett positivt svar.

Abdi Jama är nöjd.

– Polisen är här 24 timmar om dygnet, det är bra. Det är bra att vi ser brandmännen också, de ska inte sitta på stationen hela tiden.

Räddningstjänsten Syd har startat en informationssatsning i Rosengård. Positivt, den visar att räddningstjänsten bryr sig, tycker Abdi Jama.

– Men vi vill se dem oftare, inte bara här i centrum utan i hela Rosengård.

I Rosengårds köpcentrum traskar ett mångkulturellt samhälle förbi. Några stannar upp av nyfikenhet eller kanske vetgirighet, andra vill bara skapa kontakt. Och barnen vill ha ballonger.

Det är för många en första kontakt. Muayed A Sattar ville ha information om hur han undviker olyckor.

– Många invandrare är vana bostäder av sten och mindre brandrisk. I Sverige är det mycket farligare när man röker och glömmar cigarett.

Vad gör du själv för att skydda ditt hem?

– Jag tar hand om spisen, framförallt. Jag har brandvarnare, funderar på att köpa brandsläckare också. Men jag vet inte vad jag behöver.

Hemmet måste självklart skyddas från bränder, sa Muayed A Sattar. Men många invandrare är inte vana att bostaden brinner så lätt, påpekade han.

FOTO: PATRICK PERSSON

Det är bra att räddningstjänsten söker kontakt i Rosengård tycker han, men skolorna behöver besökas också. Muayed A Sattar anser att brist på sysselsättning är en orsak till problemen i stadsdelen.

– Ungdomarna behöver mer att göra. Här finns varken bowlinghall eller bio. Var ska ungdomarna träffas? Jo, det blir på gatan och där träffar de såna som gör dumma saker.

Det var i slutet av mars som oroligheterna i Rosengård skenade. Det tändes eld på sopcontainrar, kastades sten och flaskor mot räddningstjänst och polis. Anledning till reaktionerna anses vara att polisen gripit ett antal kriminella som håller på att bygga nätverk med en organisation i Köpenhamn.

– Under 2008 hade vi 28 tillbud om hot och

våld. I år hade vi nio tillbud fram till 17 april, berättar distriktchef Attila Jensen.

Det var då beslut togs att inte rycka ut om kriterier för räddningsinsats inte var uppfyllda. Bedömning om insats gjordes av insatschef och polis, senare av endast polis. Vid bränder i containrar och liknande utomhus (så kallade nivå 1-bränder) där inte risk för liv föreligger, stannar brandbilarna kvar utanför stationen.

– Under perioden 17-30 april larmades till 26 nivå 1-bränder, vi ryckte bara ut på fyra.

När oroligheterna fortsatte beslutade polisen att drastiskt öka bemanningen i Rosengård. Sedan början av maj har man åtta poliser dagtid, 16 kvällar, nätter och helger. Bemanningen ska hållas så länge det behövs.

Brandmännen har sedan dess inte blivit agripna, i det avseendet har det blivit lugnare. Men det anläggs fortfarande många bränder.

Informationssatsningen i Rosengårds centrum är ett sätt att försöka förbättra relationerna.

Brandmän, brobyggare, informatör och några av de brand- och säkerhetsvårdar som utbildas fanns på plats första dagen. De erbjöd informationsmateriel på ett antal språk, men det viktigaste var att försöka nå kontakt.

– Vi ska inte pressa på folk information. Kontakten måste ske mer naturligt och därför är det viktigt att finns här återkommande på fasta tider, säger Zarko Ilioski, en av räddningstjänstens brobyggare.

PER LARSSON

FAKTA

Rosengård

■ Drygt 22 000 invånare. Befolkningen är ung, 35 procent under 20 år och endast 6 procent över 70 år.

■ Invånarna kommer från 111 länder och representerar ett femtiotal språkgrupper.

■ Rörligheten är omfattande. Under perioden 2002-06 byttes närmare halva befolkningen. 9 800 personer flyttade in, 10 500 flyttade ut.

■ 38 procent av fyra-åringarna växer upp i trångbudda miljöer jämfört med elva procent för hela Malmö.

■ 37 procent har arbete, jämfört med 63 procent för hela Malmö.

■ Medelinkomsten är 71 700 kronor, jämfört med 118 000 för hela Malmö.

Källa: Malmö stad

Nyutgivivet från MSB

Här är rapporter, broschyrer, läromedel med mera som MSB ger ut. Senaste utgivningarna:

Faller en

– faller alla då?

Slutredovisning från KBMs arbete. Kristiska beroenden mellan samhällsviktiga verksamheter analyseras. Detta är en sammanfattning av rapporten. Hela rapporten bifogas på CD.

Best nr: MSB 0001-09.

If one goes down

– do all go down?

Engelsk version av ovanstående

Best nr: MSB 0002-09

Bli brandman

Broschyr för marknadsföring av SMO-utbildning och brandmannayrket.

Best nr: MSB 0003-09.

Samhällets krisberedskapsförmåga 2008

MSBs bedömning av krisberedskapen. Den är indelad i tre områden: krisledningsförmåga, operativ förmåga och samhällsviktig verksamhets förmåga att motstå allvarliga störningar.

Best nr: MSB 0034-09

Inriktning för

skadebegränsning

Inriktning är mot händelser med farliga ämnen både till havs och på land fram till 2015. Rapporten gjord av Räddningsverket i samarbete med Kustbevakningen och Sjöfartsverket. Ett regeringsuppdrag.

Best nr: P30-493/08

Informationsbroschyr om MSB

Åttasidig broschyr där MSB kortfattat presenteras.

Best nr: MSB 0038-09

Brandsäker camping

Tips och råd till som campinggäst. Om avstånd, hur gasol ska hanteras med mera. Nytryck

Best nr: MSB 0041-09

Feuersicheres

Camping

Tysk version av ovanstående.

Best nr: MSB 0043-09

Fire-safe Camping

Engelsk version av ovanstående.

Best nr: MSB 0042-09

SÅ HÄR BESTÄLLER DU

Ange beställningsnummer samt din adress.

Fax: 010-240 56 05.

E-post: publikationsservice@msbmyndigheten.se

Postadress: MSB publikationsservice, L 124, 651 81 Karlstad.

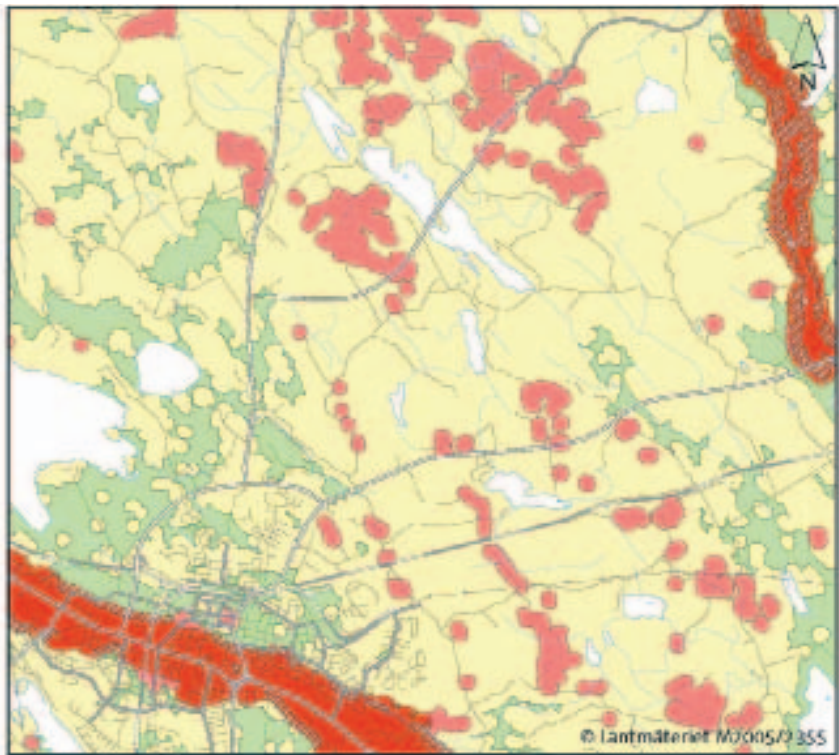
Det går också att beställa via MSBs hemsida, www.msbmyndigheten.se

Utsnitt från sårbarhetskarta för Räddningstjänsten

Teckenförklaring till sårbarhetskartan

- Hög, med betydande grundvattenmagasin under lera-silt eller torv
- Hög, med betydande grundvattenmagasin
- Hög
- Måttlig
- Låg
- Oklassad
- Ytvatten

0 1 2
kilometer

MSB och Sveriges geologiska undersökning, SGU, har tagit fram sårbarhetskartor anpassade för räddningstjänstens behov. Kartorna visar särskilt känsliga grundvattenområden där en olycka med farliga ämnen skulle hota dricksvattnet.

Kartor räddar dricksvattnet

Olyckor med utsläpp av farliga ämnen hotar ofta dricksvattnet.

Nu ska Räddningstjänsten få tillgång till sårbarhetskartor för att bättre bedöma risker och hantera dessa olyckor.

■ Varje år sker omkring 2 000 trafikolyckor med utsläpp av farliga ämnen. Vägar går ofta i grundvattenkänsliga områden, det vill säga där det är torrt (åsar) och där det är enkelt att ta sig fram.

– En liten olycka i grundvattenkänsligt område kan få enorma konsekvenser, slå ut vattentäkten för all framtid. Mindre utsläpp från olyckor under en flerårsperiod kan också ackumuleras och så småningom få allvarliga följder. Vid den enskilda olyckan kanske utsläppet stannar i marken, men kan urlakas vid en översvämning, säger Claes-Håkan Carlsson, MSB.

Naturen har en fantastisk förmåga att återhämta sig men sker olyckan i ett känsligt område är tidsfaktorn kritisk.

– Man har en viss tid på sig att göra något innan ämnet sipprat ner till grundvattnet. När det väl nått grundvattnet är det oerhört svårt och dyrt att sanera, säger Lena Blad, statsgeolog på Sveriges geologiska undersökning, SGU.

Målet med projektet är att uppmärksamma frågorna och erbjuda ett koncept - så här kan man jobba.

– Vi vill lyfta kunskapen och samordningen i kommunerna – en olycka i ett grundvattenkänsligt område är hela kommunens ansvar, säger Lena Blad.

I dag ingår Umeå, Norrtälje och Katrineholm i försöksprojektet. Intresset från kommunerna är stort och under hösten ska Alvesta, Växjö och senare kanske även Eskilstuna ansluta.

Sårbarhetskartorna är skapade utifrån räddningstjänstens behov och beskriver riskområden med signalfärger.

– Vi erbjuder papperskartor eller digitala beroende på den teknik räddningstjänsten har tillgång till eller vill ha. Ibland är det mer praktiskt att ha papperskartor, säger Claes-Håkan Carlsson.

Bakom papperskartorna finns ett GIS-baserat stödmaterial med bland annat en tänk-på-lista. I paketet ingår en utbildningsdag med en fältdel där man bland annat undersöker jordarter och deras egenskaper.

Projektet ska utvärderas efter 2009 men utvecklingen fortsätter under 2010.

GUNNO IVANSSON

I paketet med sårbarhetskartor ingår en utbildningsdag där det bland annat tittas på olika jordarter och deras egenskaper.

FOTO: KARLSTADSREGIONENS RÄDDNINGSTJÄNST

Övningar för losstagning ur tåg har genomförts gemensamt av MSB och Socialstyrelsen. Nu finns färdigt utbildningsmaterial. I Revinge finns tåg uppställda att öva i.

FOTO: BO NYSTRAND

Brist på kunskap om räddning ur tåg

Utbildningsmaterial för losstagning framtaget

SANDÖ

Metoder för losstagning ur buss och lastbil är kända inom räddningstjänst och sjukvård.

Nu tittar man på nästa kommunikationsmedel: tågtrafiken.

– Det råder brist på kunskap när det gäller räddning ur tåg, säger Johan Olsson, lärare i Sandö.

Ett skäl är i och för sig positivt, det har i princip inte inträffat några tågolyckor som krävt losstagning.

– Vi har i Sverige en tågolycka ungefär vart tionde år, säger Johan Olsson.

Men nu har MSB och Socialstyrelsen tagit fram metoder för räddningsinsatser vid tågolyckor. Persontrafik och höghastighetståg är området med fokus på livräddning och den gyllene timmen (skadade på sjukhus inom en timme).

Tung räddning vid buss- och lastbilsolyckor är ett etablerat begrepp. Det sätt att arbeta vid tågolyckor som tagits fram kräver inte annan utrustning, däremot lite andra metoder.

– När vi började titta på metoder ville vi ha enkelhet. Inget helt nytt arbetssätt och utrustningen ska kunna finnas hos räddningstjänsten.

Johan Olsson pekar på tyngden, hastigheten, materiel och antal personer ombord som de stora skillnaderna. En normal buss väg runt 20 ton, en enskild vagn till ett tåg närmare 50 ton.

– Vid tågolycka kan det handla om 240 ton som färdas i 200 kilometer i timmen. Finns inte en stålbalk som klarar det.

Olyckor runt om i världen har granskats, hur man på olika sätt hanterar en olycka och hur tågen utvecklas.

– Det unika är att det aldrig

Johan Olsson FOTO: BO NYSTRAND

Enorma krafter
”Vid en tågolycka kan det handla om 240 ton som färdas i 200 kilometer i timmen.

Johan Olsson, lärare, MSB Sandö.

gjorts några tester. Nu har vi använt mycket av våra erfarenheter från bussolyckor.

De moderna tågen är inte ba-

ra snabbare utan även vekare vid en olycka.

– X2000 är som en ståltermos, de nya tågen som aluminiumburkar. X2000 står emot mer, men är också mer svårgenomträngligt vid räddningsinsats.

Stöttor, lyftkuddar, kapar och klippverktyg är de viktigaste verktygen vid losstagning.

Det krävs bara fler av dem vid en tågolycka.

Några andra större skillnader i arbetet?

– Det är större risker för egen personal. Tågens höga hastighet gör att spektrat av olycksvarianter blir större, tågen kan låsas i varandra eller brytas isär. Däremot har vi inte sett någon olycka med tåg liggande på taket.

Metoderna för losstagning har därför koncentrerats på stående och liggande tågagnar.

Projektgruppen genomförde

i höstas en losstagningsövning ur tåg. I dag finns ett lok med mellanvagn uppställt på skolan i Revinge.

– Vi har utbildningsmateriel förberett för att hålla kurser och är beredda om intresse finns. Förberedande kurser har vi tänkt hålla på webben

Räddningsfrånkoppling, att bryta strömmen på olycksplatsen, är en viktig del vid tågolyckor. Det är inget krav att redan ha den kunskapen för att utbildas hos MSB, däremot är det ett krav för att beträda Banverkets område vid en olycka. Räddningsfrånkoppling finns med i MSBs utbildning för den som önskar.

PER LARSSON

■ Fotnot: Vill du veta mer, kontakta Johan Olsson, lärare i Sandö på 010-240 21 91, johan.olsson@msbmyndigheten.se

Intensiv övningsvecka för motiverade befäl

SANDÖ

Trafikolycka på motorvägen, kemutsläpp ur godsvagn, diskoteksbrand med 30-tal skadade.

Övningsveckan i Räddningsledning B var intensiv för 31 befäl.

■ Nya olyckor slag i slag, och ofta komplicerade händelser. Sandö var platsen för mycket fingerad tragik.

– Uppgiften för deltagarna är ledning, då måste övningarna vara komplicerade, säger läraren Åke Norberg.

Räddningsledning B är den högsta av MSBs vidareutbildningar för befäl inom kommunal räddningstjänst. För deltagarna innebär det nio veckors internat på skolan.

– Och de är mycket seriösa i sitt arbete. Det syns i resultaten, märks i deras sätt att spela med, säger Norberg.

Hur är nivån generellt jämfört med några år bakåt i tiden?

– Kursdeltagarna är mer motiverade. Det märks att det är hårdare uttagning på hemmaplan numera. Tidigare gick man kanske mer efter tjänsteår.

Mest lockar de praktiska övningarna, och skolan har resurser som saknar motsvarighet i hemkommunen. Regjäla övningsområden, gott om utrustning. Dessutom finns elever på SMO-utbildning som också behöver övning.

Elever från sista terminen var insatspersonal och leddes av deltagarna i Räddningsledning B. Elever från termin 2 var fi-

guranter. Fem lärare höll i övningsveckan.

– Det finns ingen möjlighet för räddningstjänster att göra något liknande på hemmaplan, säger kursansvarige läraren Stefan Norell, som delar sin tid mellan skolan och räddningstjänsten Höga kusten-Ådalen.

Han skulle vilja ha med mer externa organisationer i övningarna.

– Vi vill samverka med blåsljusmyndigheterna i så stor utsträckning som möjligt. Men tyvärr lever alla under hot om besparingar och då får utbildning stryka på foten, säger Norell.

De nio utbildningsveckorna innehåller också många föreläsningar av externa experter. Det har exempelvis varit ras och skred-expert, miljö-restvärdesledare, kemkoordinator, juridik, sjukvårdsledning. Representanter från Holmen har pratat skogsbrand, Kustbevakningen, länsstyrelsen och poli-

sen har också deltagit.

– Ibland dyker också upp önskemål från eleverna, och då försöker vi lösa det. I den här kursen var en föreläsning om olycksundersökningar efterfrågad och då ordnade vi en sådan.

De som anställts i kommunal räddningstjänst före 1 juli 2004 har varit undantagna från kravet på grundläggande högskolebehörighet för att få läsa Räddningsledare A och Räddningsledning B. Undantaget skulle upphöra 30 juni, men är nu förlängt på obestämd tid. Innan det eventuellt upphör ska utbildningssystemet utredas.

– Skälet är framförallt att vi inte vill försvåra kommunernas möjlighet att rekrytera deltidsbrandmän, säger utbildningschef Pia Holmstrand.

För kurserna Tillsyn A och B upphör dock undantaget.

PER LARSSON

Trafikolycka på motorvägen var en av övningarna som kursdeltagarna ställdes inför.

FOTO: PER LARSSON

Per-Erik Engkvist kan erbjuda SMO-eleverna en hel del utrustning i självträningsanläggningen.

FOTO: PER LARSSON

Här kan eleverna träna själva

SANDÖ

Per-Erik Engkvist sneglar på motorsprutan och konstaterar:

– Med den skulle eleverna behöva öva mer. Den är de inte bra på.

■ Vi står i en källarlokal på skolan. Här finns allsköns materiel. Uppklippta bilar, motorsågar, lyftkuddar, kommunikationsapparater, HLR-docka med mera.

Allt samlat för att SMO-eleverna ska kunna öva själva på håltimmar och annan ledighet.

– Periodvis används den mycket, framförallt när det är examination på gång. De som går termin ett och två är flitiga, de som går sista terminen skulle behöva öva mer, säger Engkvist.

Anläggningen har funnits något år och är definitivt en bra resurs för den som känner att handhavandet inte sitter, att moment behöver tränas. Per-Erik Engkvist konstaterar att en del elever har svårt att starta motorsågen. Att de, som farbror Melker konstaterade i Saltkråkan, saknar rätta knycken.

– Det är framförallt handhavande eleverna behöver öva.

Självträningsanläggningen får användas under dagtid. Däremot är det inte att traska dit hur som helst. För att få öva på egen hand måste eleverna under utbildningen blivit godkända i det aktuella momentet. De anmäler hos lärare att de vill öva. I lokalen finns både övningsinstruktioner och säkerhetsföreskrifter till all utrustning.

Eftersom övning sker på egen hand har vissa säkerhetsåtgärder vidtagits. Exempelvis har kedjan plockats av från den motorsåg som man övar att starta, den såg man övar att byta kedja på går istället inte att starta.

I anläggningen finns följande utrustning att nyttja:

- sjukvårdstält med dieselvärmare och belysning som kan resas utomhus
- motorspruta och olika slangar
- motorsågar, startas och byts kedja på
- andningsskydd, plockas isär och sätts ihop på tid
- HLR-docka för första hjälpen
- Bilar för att plocka ut skadade, en med kapat tak
- olika former av stegar
- taksäkringsattiraljer
- radiokommunikationsutrustning
- kemdräkt
- lyftkuddar och stöttar, endast för att öva att sätta ihop

Dessutom kan utryckningsfordon lånas för körning inom skolområdet, eleverna kan själva träna kall rökövning i container.

Vad gör de oftast?

– Tränar standardutläggning av slang och kall rökövning.

Vanan att handskas med materielen på rätt sätt är alltså där eleverna har brister, enligt Engkvist.

Behöver de öva det mycket mer?

– Om vi satte hårdare press på dem för att bli godkända skulle de nog öva mer. Vi borde ställa hårdare krav och har nog börjat göra det lite grann.

PER LARSSON

FRÅGAN

Vad tycker du om utbildningen Räddningsledning B?

Dan Bergh
Söderhamn

– Jag gick Räddningsledare A förra året, det här känns som lite upprepning. Tycker kursen ska innehålla mer ledarskap. Nu har det nästan inte varit något alls, mest taktik och ledning. De praktiska övningarna är bra, men klassen är stor och man vill ju delta så mycket som möjligt på insatserna.

Pär Palm
Bollnäs

– Generellt märks att det är en ny myndighet, man har inte hunnit formera sig. Saknar den röda tråden i utbildningen. Riktigt bra att det är internatskurs, för det är i kontakten med kollegorna på kvällstid som man verkligen lär sig. Nu snackas om distansutbildning, det vore dödsstöten för den här utbildningen.

Håkan Finkvist
Hagfors

– Sex dagar av utbildningen går bort på grund av helger, det är synd. Vi tappar en vecka av nio och kursen blir väldigt tajt. Delarna med stabsträning och juridik har varit bra, lite nya grepp. Men stabsföreläsningarna kunde vara mer kopplade till erfarenheter från en verklig händelse.

FN och MSB övade minröjning i Sandö

SANDÖ

I början av juni genomfördes en internationell ammunitions- och minröjningsövning på MSB Sandös övningsfält. Övningen var en del i samarbetet mellan MSB och FN-organet Unmas.

■ Under ett antal år har Räddningsverket och FN:s minröjningsorgan Unmas samverkat när det gäller humanitära ammunitions- och minröjningsövningar.

Den stafettspinnen har nu tagits över av MSB och i början av juni genomförde MSB den första MARRPE-övningen (Mine Action Rapid Response Exercise) på uppdrag av Unmas i trakterna runt MSB Sandös övningsområde Höggerget norr om Kramfors.

Övningen fokuserade på stabsledning vid minröjningsinsatser och ett 80-tal aktörer från ett 20-tal länder medverkade.

Det var deltagare från organisationer som till exempel FN:s minröjningscentrum i södra Libanon, Unmas i New York, Internationella Röda Korset, Försvarsmakten i Sverige samt MSB.

Två svenska ammunitions-

röjare-team från MSB deltog. Arvidsjaur's jägarbataljon från I19 medverkade som en del i övningens viktiga civil-militära samverkan.

– Tack vare stödet från jägarbataljonen kunde vi lägga in många inspel i övningen som gjorde det mer autentiskt för deltagarna. I scenariot anlände Unmas-medarbetarna till "Sandland" direkt efter att det uppstått en väpnad konflikt i landet med många oroliga element som dröjt sig kvar, berättar Jörgen Mohlin från MSB Sandö.

Övningen besöktes även av Unmas högste chef Maxwell

Kerley och MSB:s generaldirektör Helena Lindberg. De var nöjda med vad de fick se och uttryckte sig båda positivt till att utveckla samarbetet i framtiden mellan Unmas och MSB.

Det samordningscenter för humanitär ammunitions- och minröjning (MACC) som upprättades bestod av en supportcamp avsedd för upp till 60 personer.

– Det är första gången vi använt MSB:s stora supportcamp under en Marrpe-övning och det fungerade väldigt bra, konstaterar Jonas Zachrisson.

ERIK LÖFGREN

Arvidsjaur's jägarbataljon från I19 bidrog under minröjningsövningen med autentiska inspel i scenariot.

FOTO: ERIK LÖFGREN

MSB stöttar länsstyrelsernas regionala samverkansövningar. Thomas Bengtsson, lärare i Sandö, är just nu med i planeringen för en flygolycka i Jämtland.

FOTO: PER LARSSON

MSB ger stöd vid regionala övningar

SANDÖ

De stora tågkrascher har blivit färre, ledningsövningarna fler.

Karaktern på de regionala övningarna har ändrats.

■ MSB stöttar regionala samverkansövningar som länsstyrelserna runt om i landet genomför. Thomas Bengtsson, lärare i Sandö, är just nu med i planeringen för en flygolycka i Jämtland, ett kärnkraftsutsläpp som drabbar Västerbotten och pandemi i Skåne.

– Kravet för att vi ska stödja är att det är just en samverkansövning. De regionala råden för krishantering bestämmer vad som ska övas, men det ska utgå från länets risk- och sårbarhetsanalys. Det är grunden, säger Bengtsson.

MSB bidrar med personellt stöd i upp till 25 dagar. I år sökte 14 län stöd, nio övningar håller på att planeras.

Ofta handlar det om lång framförhållning och stora övningar. Flygolyckan i Jämtland ska genomföras i april nästa år, 400 personer ska utspisas av Försvarsmakten. I Skåne är 220 personer engagerade i pandemiövningen.

Finns det några trender i vad som övas?

– Vi har genomfört en pandemiövning i Jämtland och har tre på gång. Men fyra övningar behöver inte betyda en trend.

Vad övar man gärna?

– Information, samverkan och gemensam lägesbild är tre punkter som återkommer på övningsprogrammet. Det kanske kan tolkas som självinsikt att man inte är så bra på det. Övningen är ju ett sätt att få kvitto på att rätt resurser används och på rätt sätt.

Och vad menar man exakt med gemensam lägesbild?

– Det är ett modeord och många vet faktiskt inte vad det innebär.

Ska vi förenkla är det att olika organisationer har samma bild av faktisk verklighet. Thomas Bengtsson ger exempel på motsatsen:

– Polisen vet att en väg är avstängd, men ambulansen kanske har kört där och säger att det går om man kör väldigt sakta. Vägen kan alltså användas vid olycka, men det känner inte polisen till i det här fallet.

Behövs alltid gemensam lägesbild?

– Kanske inte alltid. På högre ledningsnivå finns kanske inte behovet och då ska man heller inte lägga energi på det.

Thomas Bengtssons stora jobb är innan övningen. När det fiktiva eländet brakar loss pustar han ut och fotograferar, eller fungerar möjligen som utvärderingsledare.

– Jobbet ger många möten med människor och god inblick i regionala system. Det är viktigt, annars finns risk att vi skapar oss en MSB-verklighet.

PER LARSSON

NOTISER

MSB redovisar arbetsmiljöprojekt

■ 26-27 augusti inleder MSB och Arbetsmiljöverket en konferensserie för att redovisa resultat av en rad projekt med koppling till brandmäns arbetsmiljö.

– Vi kommer bland annat att redogöra för konceptet att alltid angripa en brand utifrån, hur man praktiskt arbetar. Vi kommer också berätta bakgrunden till varför rökdykarföreskriften skrevs om, berättar Bo Andersson, MSB.

Första konferensen hålls i Skellefteå och man kommer bland annat att berätta om offensiv enhet, skärsläckaren, EU Fire Fight – en slags europeisk noll-vision inom brandsläckning som säger att ingen

brandman ska behöva skadas eller dö i samband med en insats mot brand. Dessutom ett projekt där SP, Sveriges tekniska forskningsinstitut, gjort vetenskapliga bedömningar av insatser med skärsläckaren.

Plats och tid för övriga konferenser är inte fastställt.

RDS-varning längs större älvar

■ Boende längs älvar med stora dammar kan få varningssystem kopplat till RDS-radio.

– Det är en rekommendation. MSB ska vara med och ta fram förslag på dammvarning, säger Håkan Marcusson, MSB.

Lagen kräver att dammägare ska varna vid eventuell fara. Det har medfört en rapport om dammsäkerhet från Elforsk.

Där rekommenderas VMA-signal och att RDS-radio placeras ut hos boende efter älvarna.

– Tanken är att de som kan drabbas inom två timmar efter dammbrott ska förses med radio.

Tutor placeras ut på lämpliga ställen.

Nu planeras en pilotstudie med helhetslösning för ett helt vattendrag. Ljusnan är föreslagen eftersom de största dammägarna samtliga har intressen i älven. Det ska också tas fram standardhandlingar för byggande och underhåll av varningssystemet. Förhoppningen är att studien och handlingarna är klara före årsskiftet.

Byggde mobilt övningsfält

■ Karlstadsregionens utbildningscontainer kommer ut till kunderna

Oohh, utbrast personalen på Konsumentverket när de fick se effekten av att spruta ett par deciliter vatten i en kastrull med brinnande matolja. Genom den nya mobila utbildningsenheten kan räddningstjänsten ta med sig "övningsfältet" ut till kunderna.

FOTO: GUNNO IVANSSON

Karlstadsregionens räddningstjänst nya utbildningscontainer är en succé. Nu kommer "övningsfältet" till kunden.

■ – Vi har alltid tryckt på kvalitet och jag har varit emot att stå på en parkeringsplats och visa kolsyresläckare. Jag vill att folk ska få känna på grejerna, säger Lars-Erik Sjöo, chef för utbildningsenheten.

Karlstadsregionens räddningstjänst har ett mycket välutrustat övningsfält och kan erbjuda utbildningar med hög kvalitet. Många företag och organisationer har dock svårt att frigöra personalen den extra tid det tar att åka till räddningstjänsten.

– När vi var ute på externa utbildningar kändes det för sim-

pelt. Vi hade med brandsläckare och kunde visa brand i kläder, men det var i princip allt. Då föddes tanken på en mobil utbildningsenhet så att vi kan utbilda med bra kvalitet även ute hos kunderna, säger chefinstruktör Morgan Michel.

De har själva byggt enheten och stommen utgörs av en kasserad container.

– Taket var trasigt så det fick vi bygga ett nytt. Men det var egentligen bra för nu byggde vi med lutning så vattnet rinner av. Containern har kanske kostat 20 000 kronor, berättar Lennart Andersson.

Containern står på en lastväxlare och med den kan räddningstjänsten demonstrera och öva brand på spisen, brandfarlig vara (gasol), brandpost in-

omhus, brandsläckare, insats i rökfyllt rum och brand i kläder

– Det har fallit fantastisk väl ut. Många vill ha utbildning på plats och det är lättare att två-tre av oss kommer ut än att flytta på 100 anställda.

– Vi har bara varit i gång sedan i mars och efterfrågan är stor. Vi har till exempel utbildat personalen på Ikea både i Karlstad och Örebro, i Örebro i samarbete med Nerikes räddningstjänst, berättar Morgan Michel.

En regnig dag i början av juni utbildades personalen på Konsumentverket i Karlstad och de uppskattade att få "känna på grejerna".

– Jag har fått mig en tankeställare och det jag tar med mig är att våga; att våga agera, säger Marie Näslund.

GUNNO IVANSSON

– Många vill ha utbildning på plats och det är lättare att två-tre av oss kommer ut än att flytta på 100 anställda, säger chefsinstruktör Morgan Michel.

FOTO: GUNNO IVANSSON

Cyklisten, sannolikt inte medveten om vägarbetet, hade hög hastighet nerför backen. Han drog med sig en kvinnlig cyklist i fallet. Hon klarade sig, men mannen omkom.

FOTO: ALINGSÅS RÄDDNINGSTJÄNST

Asfaltering dröjde – cyklist omkom

VAD?

Cykelolycka

VARFÖR?

Trasig vägbana

■ I ett villaområde fanns en gata med en lång och ganska brant backe. Gatan var asfalterad och sikten god.

Nedförsbacken inbjöd till att cyklisterna trampade på och fick upp god fart.

En sommar utförde stadens gatukontor en del arbeten med VA-nätet.

Bland annat gjordes en ny anslutning av en fastighet till vattenledning i gatan. Det inne-

bar att de gjorde ett dike över ungefär tre fjärdedelar av gatans bredd.

Diket fylldes igen omsorgsfullt och täcktes med sand och grus i väntan på komplettering av asfaltbeläggningen.

Men asfalteringen dröjde och framåt hösten var gatubeläggningen fortfarande bara provisoriskt lagad. Några varningsskyltar fanns inte.

En kvinna som bodde i området cyklade varje morgon nerför backen på väg till sitt arbete. Hon var väl medveten om vägarbetet och cyklade sak-

ta. Genom att hålla långt ut till höger kunde hon undvika det mesta av gruset.

Samtidigt kom en man på en annan cykel ifatt henne nerför backen. Han hade en modern cykel med växlar och framhjulsbroms.

När han passerade kvinnan skar hans framdäck ner i gruset. Han körde omkull och drog kvinnan med sig i fallet. Efteråt uppger kvinnan för polisen att hon såg väggrus komma farande på vägen. Därefter minns hon inget mer.

Grannar som bodde i närheten uppmärksammade olyck-

an och larmade ambulans, polis och räddningstjänst.

Trots att mannen som cyklade omkull hade cykelhjälm ådrog han sig så svåra skullskador att han avled två dagar efter olyckan.

Kvinnan som blev påkörd saknade hjälm och ådrog sig nyckelbensbrott, hjärnskakning och omfattande skrapsår. Hon kunde lämna sjukhuset efter fyra dagar.

Artikeln bygger på en rapport av Kent Järnström, Alingsås räddningstjänst.

2

ERFARENHETER

cykelolycka

1 Gatuchefen uppger att man kommer att se över sina rutiner angående skyltning av vägarbeten. Han uppger också att man har dålig erfarenhet vad gäller skyltning då folk inte läser på dem.

2 En effektivare metod är att genast permanent laga eventuella skador i asfaltbeläggningen. Detta gjordes omedelbart efter olyckan.

Datormusen kan bli för het

■ Det har tidigare rapporterats om en datormus som vållade brandtillbud när den låg kopplad till en bärbar dator.

Musen låg på en broschyr av glättat papper. Den sex sidor tjocka trycksaken blev helt genombränd på de översta bladen men i det närmaste oskadd på de undre.

Det talar för att energin kommit uppifrån. Datormusen blev så pass skadad att knapparna smälte fast.

Efter redogörelsen har brandutredarprogrammet fått en ytterligare en liknande rapport.

Lennart Ericson, brandkåren Kalmar, berättar att det för ungefär ett år sedan kom in en kille på brandstationen och visade upp en annan datormus med liknande brännskador.

Den hade också legat på några papper som fått brännskador av värmen från musen.

Brandutredarprogrammet har varit i kontakt med experter på SKL i Linköping. Där har man inte tidigare hört talas om någon sådan händelse. En USB-port på en dator brukar ha en spänning av bara fem volt.

Men beroende på belastningen kan strömstyrkan bli så stor att den till och med kan driva en värmeplatta som håller en kopp kaffe varm.

Känner du till någon annan händelse med en datormus som blivit överhettad?

Ta i så fall kontakt med Ulf Erlandsson, tel. 010-240 50 39, ulf.erlandsson@msbmyndigheten.se

Fel på fritöser åtgärdas

■ Säkerhetschefen för hamburgerkedjan McDonald har tagit fram ett program för att åtgärda ett återkommande fel på företagets fritöser.

Bakgrunden är två bränder som inträffat i Stockholmsområdet i vår.

I båda fallen upptäckte personalen att det slog upp rök och lågor mellan frityrgrytan och en vägg. Det hade uppstått ett brott på en kabel till ett värmeelement. Gnistbildning hade antänt isolering och frityrolja som hade samlats i området.

Enligt en återförsäljare har detta fel orsakat flera bränder i Sverige

Efter en rapport av David Widlund, räddningstjänsten Södertörn

Hög hastighet bakom dödsolycka

■ En 29-årig man omkom sedan han kört omkull med sin motorcykel och i hög fart slungats mot ett träd.

Olyckan inträffade i stadsmiljö på en sträcka där hastigheten var begränsad till 30 kilometer i timmen.

Trots detta gjorde motorcyklisten en omkörning av en personbil i så hög hastighet att den tunga motorcykeln i en svag vänsterkurva drev ut mot en trottoarkant och voltade.

Föraren slungades med stor kraft mot ett träd varifrån han studsade tillbaka ett par meter. Han avled omedelbart av kraftiga skall- och bröstskador.

Inga bromsspår kunde ses efter motorcykeln. Vägen var be-

lagd med asfalt. Det fanns en del lagade avsnitt men inga hål i vägbanan.

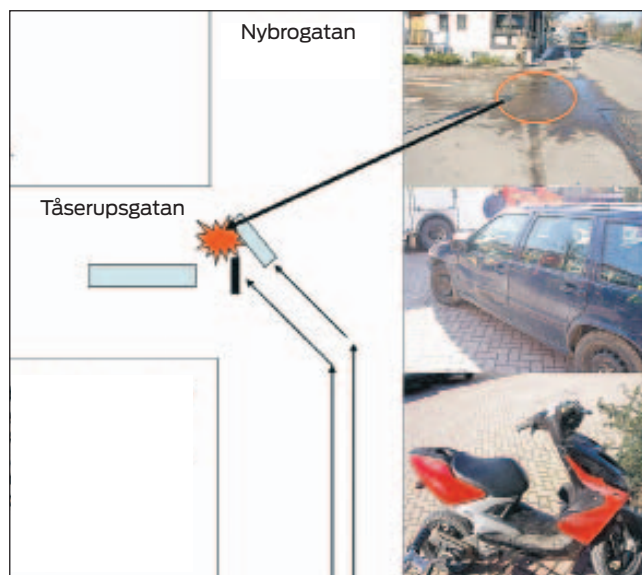
Väglaget var blött, det hade regnat strax innan olyckan.

Artikeln bygger på en rapport av Per Ringqvist, brand- och olycksutredare vid Gästrike räddningstjänst.

ERFARENHET

...från olyckan

Den direkta orsaken till olyckan är uppenbarligen att föraren av motorcykeln haft för hög hastighet i förhållande till rådande väglag. Den bakomliggande orsaken är inte känd.

Kollision mellan bil och moped vid vänstersväng är en vanlig olycka i stadsmiljö. Här svängde bilen in från Nybrogatan in på Tåserupsgatan. Mopedföraren försökte köra om bilen, vilket resulterade i att mopeden körde in i sidan av bilen. Båda på mopeden bar hjälm.

Ängelholm kartlade trafikolyckorna

■ Under 2007 inträffade i Ängelholms kommun ett stort antal trafikolyckor med motorcyklar, mopeder och cyklar inblandade.

Kommunen lät därför tillsätta en arbetsgrupp med personal från bland annat tekniska kontorets avdelning för trafik, kommunens säkerhetssamordnare och olycksutredaren vid räddningstjänsten.

Målet var att identifiera orsak och samband till det ökande antalet olyckor i kommunen. Utredningsarbetet kom att omfatta ett tjugotal trafikolyckor från de centrala delarna av Ängelholm. De analyserades enligt en metod där utredarna använde sig av en standardiserad mall vid varje utredning.

I takt med att arbetet fortskred kunde gruppen identifiera ett antal parametrar för olika händelseförlopp:

- Arbetet under 2008 resulterade bland annat i insikt om:
- För hög hastighet med tanke på förarens förmåga att behärska sitt fordon (EU-mopeder)
- Benägenhet för missade observationer (högerregeln körning mot rött ljus)

■ Brister i användandet av skyddsutrustning (cykelhjälm, reflexer, belysning)

- Informationsproblem
- Dåligt vägunderhåll

En alltför vanlig typ av olycka i stadsmiljö är kollision mellan bil och motorcykel/moped i samband med vänstersväng.

Första fasen i åtgärds paketet blev att anordna en trafik-säkerhetsdag med tema "synlig och säker på cykel". Den genomfördes i oktober 2008 och innehöll bland annat:

- Utdelning av reflexer och reflexvästar
- Försäljning av cykelhjälm och belysning
- Möjlighet att få sin cykel servad
- Utdelning av kartor över Ängelholms cykelvägar
- Information om trafikvett med mera

Nästa fas av åtgärds paketet är delvis hämtat från ett föredömligt trafiksäkerhetsarbete som genomförts i Lund. Det innehåller bland annat att man tar fram ett kommunalt trafiksäkerhetsprogram.

Artikeln bygger på en rapport av Jan Klauser, brand- och olycksutredare, räddningstjänsten Ängelholm.

Losstagnning av avliden upprörde anhöriga

VAD?
Losstagnning

VARFÖR?
Fastklämd förare

■ En vintermorgon med enstaka isfläckar inträffar en trafikolycka med två personbilar som kolliderar sida mot sida.

Olyckan inträffar på en före detta europaväg av god standard. I den ena bilen färdades två personer. Båda blev svårt fastklämda. Föraren hade sådana skador att det var uppenbart att han var avliden.

Framsättespassageraren var också fastklämd men vid medvetande. Föraren av den andra bilen hade skadat ett ben men kunde själv ta sig ut ur sitt fordon.

Larmet kom först som ett förlarm som sänds direkt när larmoperatören får in samtalet. Det innehåller de första uppgifterna om olyckstyp, adress med mera.

Därefter kommer det egentliga larmet med uppgifter om skador och mera detaljerade uppgifter. Det uppfattades av ett par av personalen vid en deltidsskär som av en tillfällighet befann sig på sin brandstation.

De beslöt på eget initiativ att ta brandbil och åka till olycksplatsen som låg i närheten.

Insatsen inriktades till en början på att få loss den fastklämda och illa skadade framsättespassageraren i den första personbilen.

Det lyckades så småningom och han kördes iväg i en av de tre ambulanser som kommit till platsen.

Den avlidne föraren var däremot mycket svårt fastklämd och kunde inte utan långvarigt arbete tas loss ur bilvraket.

Under tiden hade flera anhöriga till honom och passagera-

Skorsten verkade oanvänd – för hård eldning?

För hård eldning eller soteld. Det kan vara orsaker till att en rökkanal såg oanvänd ut.

I förra numret berättade vi om en brand orsakad av sprickbildning i rökröret till en braskamin. I samband med brandutredningen noterades att rökkanalen inte hade några invändiga avlagringar, det såg ut som den aldrig använts och man frågade sig varför.

Bilen var svårt demolerad och losstagnningen blev komprimerad.

ren i den första bilen anlant till skadeplatsen. De bodde i närheten och väntade sina släktingar på besök. Då de hörde utryckningsfordonen blev de oroliga och begav sig ut för att se vad som stod på.

När båda de skadade var på väg till sjukhus i var sin ambulans föreslog insatsledaren att personbilen med den fastklämda men döde föraren skulle lastas på en bärgningsbil och flyttas till räddningstjänstens övningsområde.

Avsikten var att kunna slutföra losstagnningen på ett avspärrat område i lugn och ro utan alltför många åskådare. Tyvärr fördröjdes lastningen på bärgningsbilen av att en läkare först skulle komma till platsen och bekräfta dödsfallet.

När den svårt demolerade bilen så småningom dras upp på bärgningsbilens flak visar det sig att den sitter fast med bakhjulen i ett vajerräcke. Det blir en del ryck.

Senare framkom att flera av åskådarna tagit mycket illa vid sig av att se sin anhörig hissas upp på ett lastbilsflak i ett bilvrak övertäckt med en presenning.

På räddningstjänstens öv-

ningsfält slutfördes losstagnningen av den avlidne genom "den norska metoden" som innebär att man med stor kraft dra isär den deformerade bilen i motsatt riktning som den blivit hoptryckt.

Artikeln bygger på en olycksundersökning av Lennart Ericsson, Kalmar Brandkår.

4

ERFARENHETER trafikolycka

1 Det är angeläget att en olycksplats blir ordentligt avspärrad så att anhöriga inte onödigtvis utsätts för synintryck som upprör dem. Däremot bör personal avdelas för att informera dem om vad som händer och vad som planeras ske.

2 Framför allt bör inte barn tillåtas närvara vid räddningsarbete av detta slag.

3 Det är viktigt att alla som deltagit i en insats får tillfälle att delta i debriefing eller liknande "eftersnack".

4 Radiotrafiken bör begränsas så mycket som möjligt. I detta fall var det tidvis svårt att komma fram för dem som behövde säga något viktigt.

Ulf Erlandsson, brandingenjör vid MSB, medverkar under Erfarenheter med sammanfattningar av rapporter ur MSBs brand- och olycksutredningsprogram. Erlandsson tar gärna emot synpunkter och tips.

KONTAKT

Ulf Erlandsson
tel 010-240 50 39
epost: ulf.erlandsson@msbmyndigheten.se

Vi ska alla minnas Eirik och Linn

”Eirik och Linn, jag tillåter mig att filosofera lite – så ingenjör jag är...

■ Ibland är det svårt att se igenom alla detaljerna i jobbet. Jag kan bli fundersam på vad det egentligen har för verkan om jag lägger ner mig för att få till brandskyddet. Kanske finns det andra saker att arbeta med som skulle påverka min verklighet på ett mer konkret sätt. Känner du igen dig? Är du kanske riktigt trött på att tjata om att en eller annan brandskyddsdetalj faktiskt har betydelse för funktionen?

Det är jag också – ibland.

Men inte idag – i dag är jag frustrerad, arg och ledsen. Jag satt nämligen i januari i två dagar på en rättegång. En rättegång där en alldeles vanlig människa stod åtalad. Människa som inte är ond, inte olik alla andra – men med den skillnaden att han anklagats för att inte ha agerat och på så sätt bidragit till att två unga människor, Eirik och Linn, dog.

Eirik och Linn var ett ungt norskt par som tog in på ett hotell – och hotellvalet var nog en slump. De fick ett rum på andra våningen mot gatan. Han var 31 och hon var 25 och de hade livet framför sig. Den natten brann det på hotellet, i baren rakt under deras rum, och allt gick fel. Brandlarmet tystande, en branddörr stod uppställd och personalen agerade inte rätt. Röken från branden direkt under Eirik och Linns rum steg upp i trapphuset via den öppna dörren och rökfylld korridoren, och de kunde inte ta sig ut. Utanför fönstret slog lågorna upp från branden och i korridoren utanför kunde man inte ens se väggen mittemot.

De klädde på sig och bestämde sig troligen för att försöka i alla fall. De öppnade dörren och sprang för livet – men röken var för tät. De vände efter åtta-tio meter och hittade sitt rum igen, men eftersom dörren inte hade dörrstängare hade den stått öppen. Nu var rummet fullt av brandrök. De stängde dörren efter sig ändå, men röken var överallt och de kun-

de inte komma undan. Eirik och Linn dog där, på golvet intill fönstret i det där lilla rökfyllda rummet.

Eirik hade sjunkit ihop över Linn, som han höll i sina armar. Verkligheten i en dödsbrand är aldrig vacker. Eiriks och Linns slut var inte det heller. Deras slut var alldeles säkert för tvivlat, ångestfyllt och fruktansvärt. Den primära dödsorsaken var cyanidförgiftning.

Tycker du nu att detta låter teatraliskt? Det kanske gör det – men detta har hänt på riktigt. Jag har utrett branden, lyssnat på vittnena, följt rättegången och träffat Eiriks olyckliga föräldrar. Jag har kramat om hans mamma, och tänkt på min egen, försökt hitta på något att säga som tröst. Det gjorde ont som bara den i mig, för att detta är på riktigt. Vi som arbetar med förebyggande och byggnadstekniskt brandskydd får inte gömma oss i regler och teknik. Vi får inte glömma eller bortse från den mycket verkliga konsekvensen av att brandskyddet fallerar.

Räddningstjänsten hade påpekat för hotellägaren i många år, med början 1989, att dörren mot trappan inte fick stå öppen och att den skulle åtgärdas, men han hade inte gjort det. Nattportieren hade ingen brandskyddsutbildning, kände inte till brandlarmet och visste inte ens i vilka rum gästerna fanns. Övrig personal hade inte utbildats i brandsläckning, utrymning eller rutiner vid brand. Man hade inte ens diskuterat vad man skulle göra vid en brand.

Inga formella förelägganden hade heller utfärdats av räddningstjänsten. Därmed kunde ägaren välja att uppfatta detta som att han inte måste göra något – att allt var i sin ordning. Inga formella krav hade ju rests. Mjukisprotokollen blev ett uttryck för en i grunden välment inställning, men som ledde till en otydlig kommunikation.

I den här historien finns bara förlorare, men det är antagligen många kan känna delaktighet i skulden.

Ägaren måste leva med att två unga människor, som litade på att hans hotell var tryggt, är

Kom inte undan ”Verkligheten i en dödsbrand är aldrig vacker. Eiriks och Linns slut var inte det heller. Deras slut var alldeles säkert för tvivlat, ångestfyllt och fruktansvärt.”

Claes Malmqvist, brandingenjör Brandskyddslaget

döda. Han får leva med att det hände på hans hotell, på hans ansvar och han får leva med att undra vad folk tänker när de ser honom. Brandsynförrättarna lyckades på 13 år inte att få de kritiska bristerna åtgärdade och får leva med att de bristerna blev avgörande för brandens förödande förlopp. Kanske miste de del av sin självbild.

Räddningsverket – numera MSB – har i årtal förespråkat samförståndslösningar, mjukisprotokoll och en medmänskligare myndighetsutövning. Kanske måste MSB reflektera över om myndighetsutövning med människoliv i vågskålen verkligen i första hand ska hanteras med så tvetydiga och svårtolkade instrument som ett handslag och ett vänligt ord.

Eirik och Linn – de miste allt.

Deras familjer miste sina barn och syskon, och en gemensam framtid, barnbarn och liv.

Vi har inte dödsstraff i Sverige. Det ska inte vara dödsstraff på att välja fel hotell i Sverige, men det blev det för Eirik och Linn.

Rättegången då? Jo – hotellägaren fälldes för vållande till annans död, och straffet blev villkorlig dom. Inga böter dömdes ut på grund av lång handläggningstid. Föräldrarna fick skadestånd på 25 000 kronor. Jag tror inte att det känns bra för någon, men det finns en lärdom här. Det är inte straffet som kommer att förhindra en upprepning.

Så därför, om en brandskyddslösning inte är värd att ta strid för – oavsett om det är vid projekteringsmötet eller med ett föreläggande – så behövs den nog inte. Men, om vi däremot tycker att den behövs måste vi verkligen se till att den blir av.

Så nästa gång jag funderar på om en skyddsåtgärd verkligen behövs – om den är värd övertalningen, värd känslan av att vara till besvär och värd det ofta torra formella arbetet – då skall jag minnas Eirik och Linn. Det skall vi nog göra allihop ibland. Det tror jag att vi alla i längden vinner på.

CLAES MALMQVIST

1.5 miljoner till jämställdhet i Skåne

■ 24 kommuner, landsting, regioner, regionförbund och samverkansorgan delar på 40 miljoner kronor för att utveckla jämställdheten.

Kommunförbundet Skåne har, tillsammans med elva räddningstjänster, fått 1,5

miljoner för att förbättra jämställdheten genom kartläggning, kompetensutveckling av chefer och beslutsfattare, utveckla nya rutiner, översyn av policy och styrdokument.

Norrköpings kommun får 160 000 för utbildningsinsat-

ser inom räddningstjänsten.

Hittills har SKL (Sveriges Kommuner och Landsting) fördelat drygt 80 miljoner av de medel regeringen satsat för att stödja jämställdhetsintegrering i kommuner och lands-

Ministrar vill utveckla nordiskt räddningstjänst-samarbete

■ Samarbetet inom räddningstjänst bör utvecklas.

Det har Nordens ministrar med ansvar för civil krisberedskap och räddningstjänst uttalat och vänder sig till Nordred, ett redan existerande samarbetsorgan.

– Vi ska försöka finna nya samarbetsområden, titta på vår koppling till EU, samt även försöka stärka nuvarande samarbete, säger Johan Gert, MSB, som är svensk representant i Nordred.

Organisationen fyller 20 år i år och höll konferens i Vasa, Finland, i början av juni. Då diskuterades bland annat räddningstjänst till sjöss. Norge och Finland håller på att bygga upp styrkor liknande de som finns i Sverige.

Nya hotbilder, lokala övningar över gränserna diskuterades också.

– Vi vill tillsammans diskutera vad vi behöver öva.

Vill du veta mer, kika på www.nordred.org

RÄDDNINGSTJÄNSTEN ENKÖPING-HÅBO

söker

Stf. Förbundschef/Räddningschef

Besök vår hemsida: www.rtjeh.se för vidare information

Handläggare för olycksundersökningar med inriktning mot brand

Läs mer på www.msbmyndigheten.se/jobb

Myndigheten för samhällsskydd och beredskap – MSB – är en ny myndighet som samlar allt arbete med skydd mot olyckor, krisberedskap och civilt försvar. Vi arbetar med allt från vardagsolyckor till stora katastrofer. MSB ersätter Krisberedskapsmyndigheten, Räddningsverket och Styrelsen för psykologiskt försvar som upphörde vid årsskiftet.

Bengt Dahlgren koncernen är ett av Sveriges ledande tekniska konsultföretag inom VVS, Energi & Miljö, Styr & Övervakning, Kvalitet & Risk samt Teknisk Förvaltning med ca 300 specialister. Bolag finns i Göteborg, Lund, Malmö, Skövde och Stockholm och filialer i Boden, Helsingborg, Härnösand, Jönköping, Norrköping, Umeå, Uppsala, Västerås och Åmål.

Bengt Dahlgren Brand & Risk AB

Vi är 35 brand-, risk- och sprinkleringenjörer på flera kontor i landet. Med ambitionen att vara starka och lokalt kända förstärker vi våra verksamheter i Jönköping och Västerås. Vi söker:

Brandingenjörer

Det är brandingenjörer med några års erfarenhet som behåller, inom brand-, sprinkleringenjörer eller från räddningstjänsten.

För oss är din egen karriär! Läs mer om tjänsten på hemsidan.

Bengt Dahlgren – din självständiga val och tilldelas du på www.bengtdahlgren.se

Om man är intresserad är välkommen att kontakta vår kompetenschef Thomas Österblom. Registrera din ansökan hos RekryteringPartner som mest: 18 augusti 2009

Rekrytering
Partner

Thomas Österblom 0735 - 88 97 88
thomas@rekryteringpartner.se
www.rekryteringpartner.se

Piteå Kommun

Räddningstjänsten

söker

BRANDINGENJÖR – BRANDINSPEKTÖR

verksamhetsstöd räddningstjänst

Läs mera på vår hemsida www.pitea.se/ledigajobb

Ring: Avdelningschef Ulf Svärdsudd, 0911-69 65 24 eller
räddningschef Torbjörn Johansson 0911-69 64 95

Välkommen med Din ansökan senast 2009-07-16

GÄLLIVARE KOMMUN

söker

Räddningschef

100 %, tills vidare, ref nr T 42/2009

Mer information på www.gallivare.se

Upplysningar

Förvaltningschef Ingamaj Backman,
0970-182 75, 070-070-306 40 70, eller
Personalhandläggare Monica Larsson,
0970-182 88, 070-638 44 08

gallivare.se

Katja Hilmersson, Kristina Ahlström och Gun Wall – tre tjejer på samma larm. Det har inte hänt tidigare i Norrtälje, och förmodligen inte inom någon annan heltidskår i landet heller.

FOTO: BO ÅHS, NORRTÄLJE TIDNING

Tjejerna är halva styrkan

NORRTÄLJE Kvinnorna är för få i svensk räddningstjänst. Men det kan finnas undantag. När Norrtälje larmades till lägenhetsbrand var Gun, Katja och Kristina halva styrkan.

– Det var första gången vi lyckades vara med alla tre.

Katja Hilmersson jobbade dagskift i slutet av maj. Med på skiftet fanns också Gun Wall och Kristina Ahlström. 50 procent av skiftet var tjejer.

– Tre tjejer i samma bil på utryckning, det tror jag aldrig hänt tidigare i Sverige, åtminstone inte på heltid, säger räddningschefen Jan Eriksson.

Fler kan det inte bli i Norrtälje, åtminstone inte i dagsläget. Av drygt 30 i utryckningsorganisationen är det tre tjejer.

Men eftersom många av brandmännen har kombinationstjänster och skiftgången inte är fastlåst till rullande schema sker variationer i sammansättningen.

Den här tisdagen hamnade därför Gun, Katja och Kristina i samma bil ut på larm.

– Förmodad lägenhetsbrand, men det var bara kortslutning i en lampa och luktade bränt i trapphuset. Vi hade ytterligare något larm under dagen, minns Katja Hilmersson.

Hon och Gun började som deltidsbrandmän på 90-talet. Katja, 34, är fortfarande styrkeledare på deltid i Hallstavik och jobbade fram till i våras på Holmens pappersbruk.

– Fick då heltidsjobb som brandman och blev jätteglad. Deltidsjobbet håller jag på att avveckla.

Vad är det som lockar med räddningstjänsten?

– Att jag började en gång i tiden var en tillfällighet, de tyckte att jag som höll på med friidrott skulle passa in. Jobbet har blivit mer och mer intressant under åren. Man lär sig saker

”Att jag började en gång i tiden var en tillfällighet.”

Katja Hilmersson om varför hon blev brandman

hela tiden och får hjälpa människor.

Din gren i friidrott var spjut. Vilken är din bästa gren när det är larm?

– Vet inte. Visst, när man ska rökdyka är det en kick. Men det mesta är spännande.

Kristina Ahlström är SMO-utbildad. Hon kombinerar utryckande brandman med tillsynsuppgifter som brandsinspektör.

– Det är meningen jag ska få en tredje uppgift, ska börja med olycksutredningar också.

Din bästa gren under utryckning?

– Kanske att jag genom min andra roll ser mycket förebyggande. Jag väljer ofta att prata med människor efter insatsen, att följa upp vad som hänt. Tillsynsjobbet ger mig också bra kännedom om en del objekt och människor.

Räddningschefen Jan Eriksson tycker det är kul att tjejerna i kåren uppmärksammas. Men någon medveten kvinnosatsning driver han inte.

– Det är inget märkvärdigt med tjejer i kåren. Däremot är det bra. Vi söker folk som passar för jobbet och det gör våra tjejer.

PER LARSSON